

Maria Huhta & Tuukka Terho
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
+Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2020

”AVOINTA KANSSAKÄYMIÄ MATA- LALLA KYNNYKSELLÄ”

**Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö uutta päiväkotia avatta-
essa**

TIIVISTELMÄ

Maria Huhta & Tuukka Terho

“Avointa kanssakäymistä matalalla kynnyksellä” -Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö uutta päiväkotia avattaessa.

75 sivua ja 3 liitettä

Syksy 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

+Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Opinnäytetyössä tutkittiin, miten uutta päiväkotia avattaessa vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö toteutui. Työelämäyhteistyökumppanina toimi yksityinen päiväkotia Uudellamaalla. Tutkimuksessa kerättiin tietoa vanhemmilta, jotka ovat olleet päiväkodin asiakkaina avauksesta, elokuusta lähtien. Tutkimustuloksia on tarkoitus hyödyntää avatessa uusia päiväkoteja.

Tutkimus toteutettiin laadullisena ja aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselylomake jaettiin 15 vanhemmalle päiväkodin vanhempainillassa tammikuussa 2020. Tutkimuksessa käytetty aineisto koostuu seitsemän vanhemman vastauksista. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysin avulla ja jaettiin viideksi eri teemaksi.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että vanhemmat kokevat tärkeäksi olla osallisena sekä päiväkotia avattaessa, että sen jälkeen. Yhteistyötä edistävinä asioina nousivat esille johtajan läsnäolo avauksessa, lapsen ja perheen yksilöllinen huomiointi erilaisissa tilanteissa sekä tiedottaminen. Haasteellisina tekijöinä koettiin tiedottamisen katkonaisuus ja yleinen epäselkeys päiväkotia avattaessa, sijaishenkilöstöprosessin näkymättömyys vanhemmille ja sijaishenkilöstön organisointi avauksessa sekä johtajan työnkuvan epäselvyys.

Vanhemmat toivat esille kehittämisideoita osallisuuden ja yhteistyön parantamiseksi, kuten vanhempaintoimikunnan perustaminen sekä viestintäsuunnitelman laatiminen.

Johtopäätöksinä voidaan nähdä, että vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö uuden päiväkodin avauksessa on haastavaa, mikäli se ei ole suunnitelmallista. Yhteistyö vaatii toimivaa ja selkeää tiedottamista, sekä selkeää työnjakoa. Vanhemmat toivoivat myös voivansa osallistua ja vaikuttaa päiväkodin toimintaan jo päiväkodin suunnitteluvaiheessa.

Tutkimus tuki sen tekijöiden ammatillista kasvua, auttoi ymmärtämään vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä ja sai pohtimaan voisiko vanhempia osallistaa jo päiväkotia suunniteltaessa?

Asiasanat: Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, osallisuus, varhaiskasvatus, vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.

ABSTRACT

Maria Huhta & Tuukka Terho

“Open interaction with a low threshold”- Co-operation with parents in opening process of a new day care center

75 Pages and 3 appendices

Autumn 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

This thesis examines how co-operation with parents works throughout the opening process of a new day care center. The collaborating partner of this thesis was private daycare center in Uusimaa. In research information has collected from the parents who have been customers since the day care center opening process, in August began. The results of this research are going to be utilized later when opening new day care centers.

The data of this research was collected by using inquiry form, which was given for 15 parents at the day care center's parents evening in January 2020. The data of this research consists of seven parents interviews. The answers from interviews were analysed by using analysis of the content and divided to five different themes.

The major outcome of this research was that parents experience their involvement important in the day care center opening process and after the process. Themes that parents saw supporting co-operation were leader's presence in opening process, individual attention for child and family in different kind of situations and informing. Challenging themes parents saw informing and general unclarity in opening process, using substitute workers in the opening process and leader's unclear job description.

Parents gave ideas how to develop the co-operation and involvement between parents and the day care center, example creating parents' association and setting informing plan.

In conclusion, co-operation with parents in opening a new day care center is challenging, if it's not planned well. Co-operation with parents needs effective and clear informing and clear division of the work. In conclusion, parents also wished to be more involved already when planning a new day care center.

The research supported professional growth of its authors and helped realize how important co-operation between the parents and the day care center is.

Key words: Early childhood education, co-operation with parents, involvement, parent's involvement in early childhood education.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄT	6
2.1. Varhaiskasvatus.....	6
2.2. Varhaiskasvatushenkilöstö ja sen työtehtävät.....	7
2.3. Päiväkodin johtaja osana varhaiskasvatusta.....	9
2.4. Varhaiskasvatustyöhön vaikuttavat linjaukset	11
2.5. Uuden päiväkodin avauksessa huomioitavia asioita	13
3 PERHEIDEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	16
3.1. Perheiden osallisuus varhaiskasvatuksessa	16
3.2. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö.....	20
3.3. Päivähoidon aloitusvaiheen käytäntöjä	24
3.4. Viestinnän merkitys osallisuuden tukena	28
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	30
4.1. Tutkimuksen tavoite	30
4.2. Tutkimusympäristö	30
4.3. Laadullinen tutkimus	31
4.4. Aineiston hankinta.....	32
4.5. Aineiston analyysi	35
5 TULOKSET	39
5.1. Tiedottaminen	39
5.2. Henkilöstön toiminta avauksessa.....	42
5.3. Päiväkodin käytännöt.....	44
5.4. Johtajan toiminta avauksessa	46
5.5. Vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa	47
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	49
7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	53

8 POHDINTA	57
8.1. Tutkimuksesta nousutta pohdintaa.....	57
8.2. Jatkotutkimusaiheita.....	60
8.3. Ammatillinen kasvu	61
LÄHTEET.....	64
LIITE 1. Tutkimuksen vastauslomake	71
LIITE 2. Saatekirje	72
LIITE 3. Tutkimuslupapyyntö	74

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tutkimme, kuinka vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu uutta päiväkotia avattaessa. Uuden päiväkodin perustamiseen liittyy monta erilaista vaihetta, jotka tulee ottaa huomioon. Perheen aloittaessa uudessa päiväkodissa on myös olemassa erilaisia käytäntöjä ja huolehdittavia asioita, joita avaamme tarkemmin opinnäytetyössämme.

Tutkimustulokset on kerätty vanhemmille jaettavan kyselylomakkeen vastauksista. Kysymysten avulla pyrimme saamaan vastauksia, miten vanhemmat ovat kokeneet uuden päiväkodin avauksen ja kuinka heitä on huomioitu ja osallistettu sen aikana. Tutkimus on tehty yhteistyössä Uudellamaalla toimivan yksityisen päiväkodin kanssa. Tutkimustuloksia on tarkoitus hyödyntää avattaessa uusia päiväkoteja ja saada ideoita, miten kehittää vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä silloin toimivammaksi.

Olemme työskennelleet varhaiskasvatuksen parissa useita vuosia ja kokeneet vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön varhaiskasvatuksessa ensisijaisen tärkeäksi lapsen kasvun, kehityksen, sekä hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Aihe kiinnosti meitä ja halusimme tehdä opinnäytetyömme tähän aiheeseen liittyen. Tilaavan organisaation toiveista opinnäytetyön aihe tarkentui vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön päiväkodin avauksessa. Uusia päiväkoteja avataan jatkuvasti ja avaustilanne on uusi sekä perheelle, että henkilöstölle. Jotta yhteistyö sujuisi mahdollisimman mutkattomasti perheen ja päiväkodin välillä, on tärkeää luoda yhteistyön tekemiselle hyvät perusteet jo päiväkodin avausvaiheessa. Vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä nimenomaan uutta päiväkotia avatessa emme löytäneet tutkimuksia, mikä tuotti haasteita tutkimuksen teolle. Sen sijaan päiväkodin ja vanhempien välisestä yhteistyöstä on tehty lukuisia tutkimuksia.

Lapsi siirtyy kotoa päiväkotiin perheensä jäsenenä, joten varhaiskasvatuksen aloitus koskee koko perhettä (Kaskela & Kekkonen 2006, 3). Yhteistyöllä huolta-

jien kanssa on varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksessa tärkeä merkitys. Varhaiskasvatuksen aloituksessa vanhempien tieto omasta lapsestaan ja kasvattajan asiantuntijatieto lapsesta kohtaavat. Molempien on opittava luottamaan toisiinsa sekä kunnioittamaan toisiaan. (Opetushallitus 2019, 32.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostuu vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Lasten vanhemmille tulee mahdollistaa osallistuminen varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Yhteistyö voi tukea myös vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta. (Opetushallitus 2019, 33.)

Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa perustuu vanhempien kasvatusoikeuteen lapseensa nähden. Vanhempien osallisuuden lisääminen varhaiskasvatuksessa heitä kuulemalla ja heidän vaikutusmahdollisuuksiaan parantamalla on suomalaisen kulttuurin ja yhteiskuntapoliittisen näkemyksen mukaista toimintaa, jonka avulla parannetaan varhaiskasvatuksen laatua. (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011, 10.)

Opinnäytetyön teoriaosassa esittelemme käsitteitä, jotka nousevat esille päivittäisessä yhteistyössä vanhempien kanssa. Lisäksi tuomme esille yleisesti mitään uuden päiväkodin avausprosessi tarkoittaa. Käsitteiden lisäksi olemme nostaneet esille myös sosionomin työnkuvan osana varhaiskasvatusta sekä varhaiskasvatustyöhön vaikuttavia linjauksia.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että vanhemmat kokevat osallisuutensa tärkeäksi jo päiväkodin avausvaiheessa. Vanhemmat näkevät eritoten tiedottamisen olleen hajanaista päiväkodin ja perheen välillä ja tähän tuotiinkin vastauksissa idea päiväkodin viestintäsuunnitelmasta. Vanhemmat ilmaisivat halunsa olla osallisena enemmän jo uuden päiväkodin suunnitteluvaiheessa ja jäimmekin tutkimuksen tekijöinä pohtimaan voisiko tämä olla mahdollista tulevaisuudessa.

Pohdimme lopuksi kriittisesti tutkimuksen onnistumista sekä kuinka opinnäytetyöprosessi tuki ammatillista kasvuamme.

2 VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄT

2.1. Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painotetaan erityisesti pedagogiikkaa. (Varhaiskasvatuslaki, 580/2018.)

Suomalainen varhaiskasvatus on luonteeltaan holistista ja painottaa kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toisiinsa nivoutumista. Kasvatusosaaminen on yksi varhaiskasvatuksen ydinosaamisista. Kasvatuksessa on aina mukana menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus. Menneisyys sisältyy kasvatukseen traditioiden kautta. Se on läsnä myös henkilöstön omissa kasvatukseen liittyvissä uskomuksissa ja käsityksissä, jotka ovat muotoutuneet heidän elämäkokemuksensa myötä. Yksi kasvatusosaamisen ulottuvuuksista onkin omien kasvatukseen liittyvien uskomusten ja käsitysten tiedostaminen ja arviointi. Vaikka perinteiden turvallisuutta ja jatkuvuutta luova merkitys onkin tärkeä, ei henkilöstö voi tukeutua vain menneiden sukupolvien ratkaisuihin. Voidakseen auttaa lasta hankkimaan valmiuksia, jotka kantavat häntä nykyhetken ohella pitkälti tulevaisuuteen, ammattilaiset tarvitsevat kuvan sekä tavoitellusta että toteutumaan pyrkivästä tulevaisuudesta (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 68)

Institutionaalista varhaiskasvatusta järjestävät kunnat, kuntayhtymät sekä muut palveluntuottajat, ja sitä voidaan tarjota päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatuksena. Avoimella varhaiskasvatuspalvelulla tarkoitetaan yleensä kunnan, yksityisen tai kolmannen sektorin järjestämää toimintaa, esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintaa, leikkipuistotoimintaa ja avoimia päiväkoiteja (Karvi 2018, 8.)

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen elinikäisen oppimisen ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Varhaiskasvatuksessa ja

sen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa sekä kehittämisessä huomioidaan ensisijaisesti lapsen etu (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 8.)

Tavoitteena on myös toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, kulttuuriperintöön ja taiteisiin perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa mahdollistaen lapselle myönteisiä oppimiskokemuksia sekä varmistaa lapselle kehittävä, terveellinen, turvallinen ja oppimista edistävä varhaiskasvatusympäristö. Varhaiskasvatuksen tulee olla sukupuolten tasa-arvoa edistävää ja antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen (Varhaiskasvatuslaki 580/2018.)

Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla. Varhaiskasvatuksen avulla tuetaan ja täydennetään kotien kasvatustehtävää. Tarkoituksena varhaiskasvatuksen valtakunnallisella ohjauksella on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatuksessa olevien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. (Opetushallitus 2016, 9.)

2.2. Varhaiskasvatushenkilöstö ja sen työtehtävät

Varhaiskasvatuksen henkilöstön muodostavat varhaiskasvatuksen lastenhoitajat, sosionomit, opettajat, erityisopettajat, päiväkodin johtajat, perhepäivähoitajat ja eri tehtävissä toimivat avustajat sekä laitos- ja päiväkotiaavustajat.

Varhaiskasvatuksessa tulee olla kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olevien lasten määrään, heidän ikäänsä ja varhaiskasvatuksessa päivittäin viettämäänsä aikaan suhteutettuna riittävä määrä henkilöitä, joilla on varhaiskasvatuslaissa säädetty varhaiskasvatuksen opettajan, sosionomin tai lastenhoitajan ammatillinen kelpoisuus. Näistä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. (Varhaiskasvatuslaki 580/2018.)

Varhaiskasvatuksen opettaja tukee ja edistää lapsen kasvua, oppimista ja kehittymistä ja tehtävänä on olla päävastuussa oman ryhmänsä lasten kasvatuksesta ja opetuksesta, sekä toiminnan suunnittelusta ja arvioinnista siinä. Lasten henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja arviointi kuuluvat myös varhaiskasvatuksen opettajan vastuualueisiin. Työskentely edellyttää vankkaa kasvatuksen, varhaisen kehityksen ja oppimisen sekä varhaispedagogiikan asiantuntemusta. (OAJ 2020.)

Toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi kuuluvat myös varhaiskasvatuksen lastenhoitajan työnkuvaan vaikkakin päävastuu näistä on opettajalla. Lastenhoitajan keskeisenä työnä on lapsen ikä- ja kehitystason mukainen varhaiskasvatus ja hoito. Perustyö sisältää lasten ohjaamista pukeutumisessa, ruokailussa ja ulkoilussa sekä vuoropuhelua lapsen huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa eli lapsen perushoitoa ja hoivaa sekä erilaisten toimintojen ohjaamista. (Varhaiskasvatuksen abc 2019, 12-13.)

Sekä varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan, että päiväkodin johtajan työnkuvaan kuuluvat moniammatillinen yhteistyö eri ammattiryhmien ja verkostojen kanssa, esimerkiksi neuvolan, koulun, erityisopettajien, puheterapeuttien, psykologien kanssa. Varhaiskasvatuslaissa on määritetty monialaisen yhteistyön (2018, 7§) järjestäminen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan on tarpeen mukaan toimittava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palvelujen kokonaisuuden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

Lisäksi työnkuvaan kuuluu moniammatillisen verkoston hyödyntäminen oman ammattitaidon edistämiseksi. Lastenhoitajan työnkuvaan kuuluu toimia työpaikkaohjaajana sekä tutkintotilaisuuksien vastaanottajana alan opiskelijoille. Myös varhaiskasvatuksen opettaja toimii työpaikkaohjaajana harjoitteluissa. Vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaa koko varhaiskasvatuksen henkilökunta. (Varhaiskasvatuksen abc 2019, 12-13.)

Tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänimikkeen muuttuessa perheen kanssa tehtävä yhteistyö korostuu, ja sosionomin osaaminen nousee

esille. Vuonna 2017 julkaistussa raportissa "Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030" - on esitys varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävästä.

Julkaisun esityksen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi osallistuu lapsiryhmän hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen. Hän osallistuu myös lapsiryhmän ja laajemman kasvatusyhteisön toiminnan arviointiin ja kehittämiseen yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomi tekee tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa. Hänen vastuullaan on moniammatillinen verkostoyhteistyö (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 88.)

Jari Helminen nostaa esille artikkelissaan (2019) kuinka varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisessa korostuvat sekä lapsiryhmässä työskentely, että lapsen huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Varhaiskasvatuksen sosionomi osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomi osaa tunnistaa ja arvioida lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia oikein kohdennetuilla palveluilla ja tuella. Hän osaa käyttää perhetyön ja lastensuojelun osaamistaan varhaiskasvatuksessa.

Sosionomin ammatillisiin kompetensseihin kuuluu myös osata vahvistaa perheiden osallisuutta tukevaa vertaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi sosionomin tulisi edistää lapsen oikeuksien sopimuksen ja lapsen edun mukaista toimintaa vahvistaen lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallisuutta ja kestävä elämäntapaa. (15.3.2019.)

2.3. Päiväkodin johtaja osana varhaiskasvatusta

Kelpoisuusvaatimus päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään on kelpoisuus varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin tehtävään ja vähintään

kasvatustieteen maisterin tutkinto sekä riittävä johtamistaito. (Varhaiskasvatuksen abc 2019, 12-13).

Varhaiskasvatuksen johtamiseen liitetään monia johtajuuden käsitteitä. Johtaminen liitetään johtajan asemaan ja johtamistyö rakentuu johtajan tietoisuudesta oman organisaation kokonaisuudesta ja hänen omasta roolistaan siinä. Se tarkoittaa työn mission jäsentämistä ja vision rakentamista, toteuttamista ja arviointia yhdessä henkilökunnan kanssa. Päivittäisjohtamisella ja hallinnoimisella kuvataan perustehtävän käytännön arkista johtamista. Hallinnollisen johtajuuden tilalle odotetaan leadership- johtajuutta, jossa visioidaan tulevaisuutta, nähdään uusia mahdollisuuksia ja tuetaan työntekijöitä kehittymään niitä kohti. Leadership tarkoittaa myös ihmisten johtamista muutoksiin. Varsinaiseen muutosjohtamiseen liittyvät ajatukset muutoksen johtamisesta ja muutostarpeiden perustelusta sekä muutosvastarinnan käsittelytaidoista. (Hujala 2005)

Johtaja seuraa ja arvioi toimintaa jatkuvasti ja sen kehittymistä päiväkodissa. Johtaminen on toimintaan vaikuttamista siten, että johtaja auttaa yksilöitä ja ryhmiä pääsemään tavoitteeseen. Johtajan tehtävänä on päätösten tekeminen ja muutosten aikaansaaminen (Hujala 2005.)

Pedagoginen johtaminen on vastuunottoa varhaiskasvatuksesta ja sen kehittämisestä koko työyhteisön tasolla. Varhaiskasvatuksessa puhutaan paljon myös jaetusta johtajuudesta. Siinä korostetaan vuorovaikutussuhteita, kun johtajuus siirtyy johtajalta myös henkilökunnalle. Tämä vaatii esimiehen ja alaisten välille luottamusta, yhteistä ymmärrystä ja avoimuutta. Johtajalta se vaatii myös ihmistuntemusta ja hyviä vuorovaikutustaitoja, jotta hän voi auttaa työntekijöitään löytämään itsestään uusia voimavaroja ja ottaa ne myös käyttöön. Jaetun johtajuuden käsitettä käytetään myös tarkoittamaan yhteistä vastuuta varhaiskasvatuksen laadun tuottamisesta. (Hujala, Heikka & Halttunen 2016. 293–295.)

Päiväkodeissa on edelleen sekä lapsiryhmävastuisia, että hallinnollisia johtajia. Lapsiryhmässä toimivan johtajan alaisuudessa on yleensä vain se päiväkotikoti, jossa hän on työssä. Hallinnollisilla johtajilla on puolestaan alaisuudessaan useampi päiväkotikoti tai muu varhaiskasvatustoiminta. Osassa päiväkoteja nimetään

varhaiskasvatuksenopettaja varajohtajaksi tai vastuuhenkilöksi. (Hujala ym. 2016, 295– 297, 301.)

Varhaiskasvatuksessa substanssilla eli toiminnan sisällöllä on suuri merkitys johtajuuteen. Varhaiskasvatuksen johtajuuden erityiseksi johtajalta vaadittavat sosiaaliset taidot sekä valtuuttamisen tärkeys johtamisessa. Johtajan tehtävä on kaksijakoinen sisältäen hallinnolliset tehtävät ja niihin sisältyvän taloudellisen vastuun sekä kasvatuksellisen päävastuun. (Nivala 2002, 19-20.)

Mikrotasolta eli työyksikkötasolta katsottuna päiväkodin johtajana keskeisiä tehtäviä ovat perustehtävän mukaisen toiminnan kehittäminen ja ohjaaminen, henkilöstön ja työyhteisön tukeminen ja aktivointi, yksiköstä ja päätöksenteosta vastaaminen ja perustehtävän kirkastaminen (Hujala 2002, 84-85.)

Makrotason johtamisena voidaan nähdä mahdollisuuksien luominen päivähoiton kehittämiseksi sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen. (Hujala 2002, 84-85.)

2.4. Varhaiskasvatustyöhön vaikuttavat linjaukset

Varhaiskasvatus Suomessa pohjaa Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimukseen (sopS 60/1991), perusoikeussäännöksiin (731/1999) sekä muuhun kansalliseen lainsäädäntöön. YK:n lasten oikeuksien sopimus velvoittaa turvaamaan yhteiskunnan varoista osuuden lapsille, oikeuden osallistua itseä koskevaan päätöksen tekoon, suojeluun ja huolenpitoon sekä oikeuden osallistua yhteiskuntaelämään (STM 2002:9, 15.) Erityisesti huomioitavia perusoikeuksia varhaiskasvatuksen kannalta ovat muun muassa sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet, yhdenvertaisuus, oikeusturva sekä perusoikeuksien turvaaminen.

Asetus lasten päivähoidosta (753/2018) määrittelee aikuisten ja lasten suhdeluksia, henkilöstön kelpoisuusehtoja sekä päivähoidossa olevien hoitoaikoja. Lakien ja asetusten lisäksi valtakunnalliseen varhaiskasvatuksen ohjausjärjestel-

mään kuuluu lasten päivähoitoa ja esiopetusta ohjaavia asiakirjoja, kuten Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002), Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014).

Sosiaalihuollon asiakaslaki (22.9.2000/812) velvoittaa ottamaan huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä asiakkaan äidinkielen, että kulttuuritaustan. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa todetaan, että lain tarkoituksena edistää asiakaslähtöisyyttä sekä asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja asiakkaan oikeutta hyvään palveluun sekä kohteluun sosiaalihuollossa. Asiakirjassa asiakkaan oikeuksien, osallisuuden ja vaikuttamisen näkökulman huomioimiseen varhaiskasvatuksessa vedotaan viittaamalla sekä asiakaslakiin ja kuntalakiin että sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisiin laatusuosituksiin. (STM 2002, 16.)

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002:9, 9) korostaa varhaiskasvatuksen henkilöstön, lasten sekä heidän vanhempien vuorovaikutusta ja kasvatuksellista kumppanuutta. Varhaiskasvatus linjataan toteutettavaksi yhteistyössä laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa. Sosiaali-, terveys- ja opetustoimen hallinnoima kokonaisuus muodostaa tämän monimuotoisen palvelu- ja tukijärjestelmän pienille lapsille ja heidän perheilleen. Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset linjaavat lasten päivähoiton keskeiseksi tehtäväksi lasten vanhempien tukemisen heidän kasvatustehtävässään, tällöin korostuu myös varhaisen tukemisen näkökulma ja sitä kautta ehkäisevän toiminnan merkitys. (STM 2002:9, 12.) Lasten päivähoito on peruspalvelu, jossa asiakkaina ovat sekä lapset, että heidän vanhempansa. (STM 2002:9, 16).

Varhaiskasvatuslain muutoksen tultua (L 540/2018), muuttui päiväkodin henkilöstörakenne siten, että jokaisella päiväkodilla on oltava johtaja. Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänimikettä käytetään aikaisemman lastentarhanopettajan tehtävänimikkeen sijasta. Varhaiskasvatuksen sosionomi on uusi tehtävänimike ja tehtävä (L 540/2018, 26§, 27§, 37§).

2.5. Uuden päiväkodin avauksessa huomioitavia asioita

Uuden päiväkodin perustamisessa on monta erilaista vaihetta ja asiaa, jotka tulisi huomioida. Tilojen turvallisuutta ja terveellisyttä ohjataan suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa lukuisilla määräyksillä ja ohjeilla. Rakennuksen turvallisuuteen vaikuttavat useat tekijät, kuten yksikön koko, tarkoituksenmukainen mitoitus ja tilajärjestelyt. Turvallisuuden kannalta suotuisia ovat viihtyisät, virikkeiset ja äänimaailmaltaan rauhalliset tilat, jotka ovat myös toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia. Tiloista voidaan myös tietoisesti muokata sellaisia, että niissä onnistuvat niin erilaiset kohtaamiset ja ryhmätoiminta kuin rauhoittuminenkin. Tilojen tulee olla esteettömiä, terveellisiä ja yksityiskohdissaan turvallisia. Rakennuksen turvallisuuteen vaikuttavat muun muassa yksikön koko, toiminnan kannalta tarkoituksenmukainen mitoitus, tilajärjestelyt, rakennusteknisten osat, taloteknisten järjestelmien ominaisuudet, kiinteiden kalusteiden ja varusteiden ominaisuudet, merkinnät ja opasteet, irtaimisto ja sisusteet, palo- ja pelastusturvallisuuden ratkaisut. Esiopetusta voidaan järjestää joko päiväkodissa tai koulussa. Toiminnan turvallisuus toteutetaan sen mukaan, missä yksikössä toiminta järjestetään. Päiväkodin ja koulun tilat ovat henkilökunnan työpaikka, joten niiden on täytettävä myös työturvallisuuden vaatimukset. (Opetushallitus 2018.)

Päiväkodin tai koulun pinta-alasta ei ole annettu sitovia normeja, mutta Opetushallitus on ohjeistanut koulujen mitoituksessa. Päiväkodin pinta-alaan liittyvissä asioissa ohjeistuksissa neuvoo Valvira. Joillakin kunnilla on myös omia ohjeistuksia. (Opetushallitus 2018.)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (2011/922) määrittelee kuitenkin, että toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Toimitilojen tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sovelia. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (2011/922 § 4).

Yksityistä varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat aluehallintovirasto ja sosiaali- ja terveydenalan lupa- ja valvontavirasto sekä kunnassa sovittu toimielin Helsingissä yksityisestä varhaiskasvatuksesta vastaa varhaiskasvatuksen aluepäällikkö. Palveluvastaava toteuttaa ohjausta ja valvontaa sekä tekee hyväksymiskäynnit uutta päiväkotia perustettaessa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Yksityisen päiväkodin perustamiseen tarvitaan ennalta hyväksytyt erilliset tilat. Palvelun tuottajan tulee jo suunnitteluvaiheessa olla yhteydessä varhaiskasvatuksen hallintoon, ympäristöterveydenhuoltoon, (terveystarkastaja), kaupungin rakennusvalvontaan ja pelastuslaitokseen. (Opetushallitus 2018.)

Lisäksi yksityisen päiväkodin perustamiseen tarvitaan: toimintasuunnitelma, toiminnassa käytettävien tilojen ajantasainen, virallinen pohjapiirustus ja käyttösuunnitelma, pelastussuunnitelma ja poistumisturvaselvitys, pelastusviranomaisen lausunto, terveydensuojeluviranomaisen lausunto (terveydensuojelulaki 763/1994 § 13) sekä varhaiskasvatusviranomaisen lausunto. (Kajaanin kaupunki 2018.)

Päiväkodin toimintaa säätelee varhaiskasvatuslaki (540/2018) ja asetus lasten varhaiskasvatuksesta (753/2018). Päiväkodille tulee nimetä vastuhenkilö, joka vastaa, että toteutettavat palvelut täyttävät sille asetetut vaatimukset. Vastuhenkilöllä tulee olla sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa määritelty koulutus ja riittävä käytännön kokemus vastaavanlaisesta toiminnasta (817/2015 3§). Myös henkilökunnalla tulee olla kyseessä olevan lain mukainen pätevyys. Lasten kanssa työskentelevien rikostausta tulee selvittää ennen työsuhteen aloittamista (rikosrekisteriote). (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2018)

Kun edellä mainitut toimenpiteet on tehty ja ne ovat saaneet valvojan viranomaisen hyväksynnän, sivistyslautakunta päättää päiväkodin hyväksymisestä yksityiseksi sosiaalipalvelujen tuottajaksi. Asiakirjat lähetetään aluehallintovirastoon, jossa ne tarkastetaan ja päiväkotia merkitään yksityisten sosiaalipalvelujen rekisteriin. (Helsinki 2018, 6.)

Ennen toiminnan aloittamista palveluntuottaja on yhteydessä pelastuslaitoksen johtavaan palotarkastajaan. Pelastuslaitos arvioi tilanteen ja suorittaa tiloissa tarvittaessa palotarkastuksen. (Helsinki 2018, 4.)

3 PERHEIDEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

3.1. Perheiden osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuuden käsite on abstrakti, monitieteinen sekä moniulotteinen ja sen määrittely on osoittautunut vaikeaksi ja hankalasti konkretisoitavaksi. Osallisuudelle on useita lähikäsitteitä eikä sille ole sen laajasta käytöstä huolimatta muotoutunut yhtenäistä määritelmää. Osallisena olemisella tarkoitetaan henkilöä, kenellä on osuus johonkin toimintaan tai etuun, kuka on mukana jossakin, on osaa ottava ja osallistuva (Vuorenmaa 2016, 19-20.)

Osallisuuden viitekehityksen sisälle on koottu synteesi erilaisista sosiaali- ja terveys-, - ja käyttäytymisteorioista, jotka kukin vastaavat omista osin päällekkäisistä intresseistä siihen miten hyvää elämää edistetään. Osallisuuden viitekehitys koostuu erilaisista teorioista, koska useampia teorioita tarvitaan selittämään ihmisen toimintaa ja sitä, miten tätä moninaisuutta järjestetään ja hallitaan. Osallisuuden käsite on tienviitta, joka kertoo, mihin toimintaa, palveluita ja politiikkaa kannattaa suunnata. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 9-10.)

Osallisuuteen liittyy myös valtaistuminen (empowerment), joka pohjautuu ajatukselle, että jokaisella on kykyjä, voimavaroja ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. Valtaistuminen ei toteudu ilman osallisuutta. (Määttä & Rantala 2010, 158-159)

Osallisuus on kokonaisvaltainen ja subjektiivinen tunne siitä, että yksilö voi vaikuttaa omaan elämäänsä ja elinympäristöönsä. Tämä tarkoittaa eri asiaa kuin osallistaminen ja on enemmän kuin osallistumista. Osallisuuden syntyminen tarvitaan kuitenkin osallistamista. Osallisuus tarkoittaa kuulumista johonkin sekä aidosti kuulluksi tulemista. Osallisuus ei voi toteutua ilman yksilön ja yhteisön välisiä kumppanuutta ja vuorovaikutusta. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2016, 229)

Turja (2017, 45) kuvailee osallisuuden käsitettä siten, että se tarkoittaa ihmisen mahdollisuutta tulla kuulluksi ja vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin. Tunteiden merkitys osallisuudelle pitää ottaa huomioon. Osallisuus on tunnetta, kokemusta ja tietoa omasta osallisuudesta. Osallisuus sisältää aina henkilökohtaisen kokemuksen ja se on erilainen jokaiselle ihmiselle.

Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, tarkoittaa se usein muutosta koko perheen elämässä ja uutta vaihetta varsinkin lapsen elämässä. Jotta kaikille osapuolille saataisiin positiivinen mielikuva varhaiskasvatusta kohtaan, on varsinkin alussa luoduilla suhteilla positiivinen merkitys, millaiseksi vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö myöhemmin muodostuu. Vanhempien osallisuus pääsee toteutumaan positiivisessa ilmapiirissä paremmin (Karikoski & Tiilikka 2017, 94)

Osallisuuden pohja rakentuu vanhempien ja päiväkodin väliselle yhteistyölle ja päiväkodin toimintakulttuurille. Vanhempien tulee saada kokea itsensä tervetulleeksi osaksi päiväkodin arkea. Heille tulee myös välittyä tunne siitä, että heidän yhteistyötään arvostetaan ja pidetään tärkeänä. (Heinonen ym. 2016, 229) Varhaiskasvatuksessa osallisuudesta puhuttaessa se ei tarkoita lapsen ja huoltajien oikeutta päättää jokaisesta asiasta vaan se tarkoittaa vuorovaikutusta, dialogia ja huomioon ottamista niin suunnittelussa, päätöksissä ja toteutuksessa. Aito dialogisuus osallisuudessa ei ole pelkkiä sanoja tai eleitä vaan siihen kuuluu lisäksi läsnäoloa ja katsetta (Repo 2013, 169-170.)

Jos dialogisuus ei ole aitoa ja sille ei anneta tarpeeksi aikaa, on vaarana se, että lapsen ja perheiden toiveita ei kuulla. Jotta lapsi ja vanhempi uskaltavat käyttää osallisuuttaan, on hänen tunnettava turvallisuutta varhaiskasvatuksen suunnalta. Tällaisessa ympäristössä häntä ei tuomita tai hänen mielipiteitään ei vähätellä, vaan niitä arvostetaan (Repo 2013, 168-169.)

Hyvä ja toimiva yhteistyö asiakkaan ja työntekijän välillä antaa mahdollisuuden muutokseen asiakkaan tilanteessa. Työntekijän aito halu auttaa asiakasta elämässään eteenpäin tuo asiakkaalle osallisuuden tunteen, jolloin hän voi luottaa

omiin kykyihinsä muutoksen aikaansaamisessa. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 143-144.)

Vanhempien kasvatusoikeus ei häviä, vaikka hän irrottautuuikin yhdessäolosta lapsen kanssa päivähoidon ajaksi. Vanhemman osallisuus tarkoittaa konkreettista osallistumista sekä toimintaa lapsen varhaiskasvatuksessa. Konkreettisen osallistumisen ohella tavoitteena on vahvistaa vanhemman kokemuksellista osallisuutta sekä sitoutumista oman lapsen elämään varhaiskasvatuksessa. (Kaskeala & Kekkonen 2006, 25-26.)

Vanhemmat voivat osallistua päiväkodin toimintaan olemalla mukana kasvatuskeskusteluissa, vanhempainilloissa ja juhlien sekä tapahtumien järjestämisessä. He osallistuvat myös päivittäisten kontaktien kautta lapsen hoitopäivän aloituksen ja lopetuksen rutiineihin, kun he vievät ja hakevat lapsen. Vanhemman osallistumisen vahvistamisen kannalta on tärkeää, että hän saa tilaa omaehtoiseen ja oma-aloitteiseen tekemiseen, puhumiseen sekä asioiden jakamiseen (Kaskeala & Kekkonen 2006, 26.)

Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Yhteistyö voi tukea myös vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta erilaisissa tilaisuuksissa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea henkilöstön työlle (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34)

Vanhempien osallisuus huomioiden, ammattikasvattaja ei voi suunnitella lapselle tarkoitettuja kasvatusohjeita yksipuolisesti omien havaintojensa perusteella. Vanhemmat tulisi huomioida lapsensa asiantuntijoina ja tasavertaisina ammattikasvattajan kanssa. Kasvattajan huomioidessa myös vanhempien ja lapsen näkökulman, saadaan lapsen kehitykselle luotua parhaat puitteet (Lundán 2012, 24)

Vanhemmilla tulisi olla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa keskeinen rooli oman lapsensa tuntemisen ja ymmärryksen välittäjänä (Kaskela & Kronqvist 2012, 24)

Vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa on tutkinut pro gradu- tutkielmaansa Maija Tanneraho (2014). Tutkimus pohjautui Includ Ed tutkimushankkeen Strategies for inclusion and social cohesion in Europe from education 2006- 2011 yhteydessä toteutettuun tapaustutkimukseen. Sen tavoitteena oli nostaa esille varhaiskasvattajan näkökulmasta vanhempien osallisuutta edistäviä ja estäviä elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Edistäviksi elementteiksi osallisuudelle tutkimuksessa nousi kuusi asiaa: yhteistyö, vuorovaikutus, kunnioitus, luottamus ja suvaitsevaisuus sekä vanhempien auttaminen. Merkittävien vanhempien osallisuutta edistävä elementti varhaiskasvatuksessa tutkimustuloksien perusteella oli varhaiskasvatuskeskustelut vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä.

Motivoimisen keinot vaihtelevat eri varhaiskasvatusyksiköissä ja koska velvoittavan osallisuuden käsite on vasta otettu käyttöön syksyllä 2017 on asiaa havainnoitu vielä vähän. Vanhempien osallisuus tulee kuitenkin nähdä myönteisenä asiana, koska yhteistyöllä on todettu olevan paljon positiivisia vaikutuksia niin lapsen kehitykseen kuin vanhempien kasvattajina olemiseen nähden. Toimiva yhteistyö tukee vanhemmuutta ja mikäli se on pitkäkestoista, lisää se turvallisuudentunnetta lapsen oppimisen jatkumolla. (Mykkänen & Böök 2017, 86.)

Vuonna 2019 julkaistun päiväkotibarometrin avulla pyrittiin etsimään vastauksia, millaisia ajatuksia vanhemmilla on varhaiskasvatuksesta: kuinka tyytyväisiä he ovat, miten hyvin he tuntevat varhaiskasvatussuunnitelman, miten yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä toimii, miten vanhemmat osallistuvat päiväkodin toimintaan ja millaisia vanhemmuuteen liittyviä iloja ja huolia heillä on. Kyselyyn osallistui 9932 päiväkodissa olevan, alle esikouluikäisen vanhempaa. Barometrissä nousi esille, että runsas puolet (55 %) kaikista kyselyyn vastanneista vanhemmista oli täysin samaa mieltä siitä, että heitä kuunnellaan omaa lasta koskevissa asioissa. Viidennes vanhemmista oli täysin samaa ja 40 % melko samaa

mieltä siitä, että vanhempia kuunnellaan päiväkotia koskevissa kehittämissuhteissa. Lähes kolmannes (31 %) kyselyyn vastanneista vanhemmista ei ollut puolestaan samaa eikä eri mieltä siitä, kuunnellaanko heitä päiväkotia koskevissa kehittämissuhteissa. (Päiväkotibarometri 2019.)

Vanhempien mahdollisuudet osallistua päiväkodin toimintaan ei kyselyn mukaan toteudu kovin hyvin. Suurimmalle osalle vanhemmista ei oltu tarjottu mahdollisuutta osallistua päiväkodin arvoja koskevaan keskusteluun (60 %), päiväkodin toiminnan suunnitteluun (53 %), päiväkodin toiminnan kehittämiseen ja/tai arviointiin (49 %), päiväkotiympäristön suunnitteluun (80 %), päiväkodin ruokailun kehittämiseen (84 %) tai päiväkodin kasvatustavoitteiden määrittelyyn (64%) (Päiväkotibarometri 2019.)

Osallisuus varhaiskasvatuksessa on paljon pieniä asioita kuten lapsen ja perheen toiveiden kuuntelua, yhteistyötä ja dialogisuutta. Osallisuudella pyritään edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Hyvät toimintatavat ja käytänteet mahdollistavat osallisuuden, joka on demokraattista toimintaa ja siinä vältetään valtasuhteiden käyttämistä (Turja 2017, 42-43.)

3.2. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Varhaiskasvatuksessa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on määritelty varhaiskasvatussuunnitelmaan ja sillä on suuri merkitys varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on vanhempien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen kasvun ja kehityksen oppimisen edistämiseen. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet, sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. (Opetushallitus 2018, 34.)

Vanhempien ja varhaiskasvatuksessa työskentelevien kasvattajien välistä kasvatusyhteistyötä on tarkasteltu erilaisista näkökulmista. Vuorovaikutuksesta on

käytetty useita käsitteitä, kuten tukeminen, kumppanuus ja yhteistyö (Karila 2006, 92). Onnismaan (2010, 256) mukaan aikaisemmin käytetty kasvatuskumppanuuden käsite voi olla ongelmallinen osana julkista palvelujärjestelmää, jossa kumppanuus ei perustu vapaaehtoisuuteen tai valintaan kummankaan osapuolen taholta. Käsite saattaa olla liian intiimi kuvaamaan kuntalaisen ja julkisten palvelujen välistä suhdetta. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten vanhempien välistä tasavertaista vuorovaikutusta. Siinä henkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat toimimaan lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen edellä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 33) käytetään kuitenkin kasvatuskumppanuuden sijasta kasvatusyhteistyön käsitettä puhuttaessa vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä

Susanna Mannisen ja Pilvi Mikkolan opinnäytetyötutkimuksessa (2014) tutkittiin, kuinka vanhempien läsnäoloa voidaan mahdollistaa päiväkodin arjessa sekä minkälaisia vaikutuksia vanhempien osallisuudella on perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tutkimuksessa tuli esiin, että vanhempien läsnäolon mahdollistaminen päiväkodin arjessa helpottaa kasvatusyhteistyön toteutumista. Päiväkodin toiminnalta toivottiin avoimuutta ja kiireettömyyttä. Vanhemmat kokivat, että osallisuuden tukeminen tuo yhteisöllisyyttä. Myös Laiturin ja Tuomisen (2015) opinnäytetyössä vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä kävi ilmi, että vanhemmat odottavat työskentelyltä avoimuutta. Vanhempien lisäksi myös varhaiskasvatushenkilöstö toivoi sitä.

Toimiva yhteistyö päiväkodin ja vanhempien välillä tukee lapsen kasvua ja kehitystä, sekä vanhemmuutta. Molemmilla sekä päiväkodin varhaiskasvatus henkilöstöllä, että lasten vanhemmilla on tietoa lapsesta, jonka pohjalta rakennetaan yhteiset tavat toimia lapsen parhaaksi. Tärkeää yhteistyössä on molemminpuolinen kunnioitus, avoin vuorovaikutus ja halu toimia yhdessä. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tulisikin nähdä keinona tehdä laadukasta varhaiskasvatustyötä. (Järvinen ym. 2009, 118.)

Yhteistyöllä voi olla erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Vanhempien ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat

pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. Yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen aikaisissa siirtymissä, lapsen vaihtaessa päiväkotia tai esikoulun aloituksessa.

Puhuttaessa yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa, on ammattikasvattajien nähtävä vanhemmat heidän kumppaneinaan (Mykkänen & Böök 2017, 86). Heitä ei voi jättää toiminnan ulkopuolelle missään vaiheessa, vaan henkilöstön velvollisuutena on motivoida vanhemmat osallistumaan lastensa varhaiskasvatukseen sekä järjestää sille mahdollisuudet (Karikoski & Tillikka 2017, 94). Perhelähtöisessä työssä perhettä pidetään arviointi- suunnittelu ja toteutusvaiheissa täysivaltaisena kumppanina ammattilaisten rinnalla. Kun toimintaa suunnitellaan, perheen arjen sujuminen on keskeisenä tavoitteena. (Määttä & Rantala 2016, 190-191.)

Kun yhteistyö on kehittynyttä ja laadukasta, pystyvät vanhemmat ja ammattikasvattajat jakamaan havaintojaan sekä luomaan yhteisiä tavoitteita toiminnan suunnittelussa (Karikoski & Tikkala 2017; Kekkonen 2012, 58). Lapsen kasvun ja kehityksen tulee olla yhteinen päämäärä, jota tavoitellaan yhdessä.

Huoltajasta puhuttaessa tarkoitetaan lapsesta juridisesti vastuussa olevaa henkilöä. Näitä voi Suomessa olla yksi tai kaksi, ja huomioitavaa on, ettei huoltajuus jakaudu aina tasaisesti miesten ja naisten kesken. Perheiden moninaistuessa huoltajina voi olla myös kaksi naista tai miestä. Perheitä on erilaisia ja niitä voidaan kutsua ydinperheeksi, yhden vanhemman perheeksi, uusperheeksi ja saateenkaariperheeksi (Mykkänen & Böök 2017, 76.) Tutkimuksessamme käytämme käsitettä vanhemmat.

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on kehittynyt nopealla aikavälillä juuri perheiden monimuotoisuuden suhteen. Yhteistyö erilaisten perheiden kanssa luo uusia ulottuvuuksia varhaiskasvatustyöhön. Nykypäivänä perhettä ei enää voi määritellä yksin biologisten tai avioliittoon perustuvien siteiden kautta, eikä myöskään pelkästään polveutumisen perusteella – isovanhemmat ovat usein kaukana ja perhesiteet olemassa, mutta arjessa melko löyhät.

Sen sijaan perhettä määrittelevät uudenlaiset tekijät. Ihmiset valitsevat läheissuhteensa ja rakentavat pienperheensä arjen tukiverkostoja yhä useammin ystävien kanssa, ja heidän varaansa. Hoivavastuuta lapsista jaetaan entistä enemmän myös entisen puolison ja mahdollisesti oman tai hänen uuden puolisonsa kanssa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.)

Monimuotoisten perheiden kanssa toimiessa ammattilaisille pätevät samat periaatteet kuin minkä tahansa perheen osalta. Palvelun laatu ei saa muuttua ammattilaisen vakaumuksesta, näkemyksistä tai maailmankatsomuksesta johtuen. Palvelu voi olla yhdenvertaisesti hyvää ennakkoasenteista tai -näkemyksistä riippumatta, kun ammattilainen suhtautuu omiin näkemyksiinsä tiedostavasti, säilyttää ammattimaisuutensa ja on valmis omaksumaan uutta tietoa. (Monimuotoiset perheet 2020.)

Vuorovaikutussuhde kasvatusyhteistyössä on dialogia, joka rakentuu luottamuksellisten ja toisiaan kunnioittavien kohtaamisten kautta (Mykkänen & Böök 2017, 85). Ammattikasvattajien on osattava hyödyntää päivittäisiä kohtaamisia ja keskustella näissä tilanteissa lapsen kuulumisista, sekä suuremmissa mittakaavassa lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä tavoitteista. Luottamuksellisen suhteen syveneminen vie aikaa ja vaatii useita kohtaamisia (Karikoski & Tillikka 2017, 86) Ammattikasvattajan tulee olla tästä tietoinen, sillä juuri hitaan luottamuksen syntymisen takia ammattilaisen tulee osata houkuttaa huoltajia yhteistyöhön ja vaa- lia kaikkia yhteistyön muotoja.

Yhteistyössä vanhemmalla on lapsista ensisijainen kasvatusvastuu. Tämä tarkoittaa, että huoltajien mielipiteet lapsen kasvuun liittyvissä asioissa ovat ensisijaisia, joita varhaiskasvatuksen ammattilaisen tulee kunnioittaa. (Mykkänen & Böök 2017, 85.) Yhteistyö varhaiskasvatuksessa on yhdessä tekemistä keskusteluiden, suunnitteluiden, tekemisten ja yhdessäolon kautta (Marttila 2013, 77).

Varhaiskasvatus tulee nähdä yhteisenä tekemisenä lapsen edun vuoksi ja se tulee nähdä merkittävänä voimavarana perheen arjessa (Mykkänen & Böök 2017,

83). Varhaiskasvatuksella on mahdollisuus tukea perhettä myös laajemmassa mittakaavassa silloin, kun puhutaan kasvatuksen haasteista ja lapsen kehitystehtävistä. Hyvässä yhteistyössä pystytään refleктоimaan silloin, kun puhutaan kasvatuksen haasteista ja lapsen kehitystehtävistä. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tarkoitus on tunnekokemusten jakaminen, lapsen ja huoltajan välisen suhteen kannattelu, sekä vanhemmuuden tukeminen lapsen kasvatuksessa (Karikoski & Tikkala 2017; Kekkonen 2012, 52.)

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö voi olla myös ennaltaehkäisevää perhetyötä. Suomessa varhaiskasvatuksen perhetyötä toteutetaan ainakin Keravalla, Jämsässä, Kempeleellä, Savonlinnassa ja Joensuussa. Pääkaupunkiseudulla varhaiskasvatuksen perhetyötä toteuttaa varhaiskasvatuksen sosionomi. Perheillä on mahdollisuus lapsiperheiden sosiaaliohjaukseen, jossa työntekijät tekevät yhteistyötä perheen arjen haasteiden parantamiseksi. Varhaiskasvatuksen perhetyö tarjoaa perheille tukea arjen sujumiseen, vanhemmuuden, lasten kasvatuksen ja parisuhteen haasteisiin. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 32-35.)

Ammattikasvattajien tulee olla myös tietoisia siitä, että mitä enemmän yhteistyötä tekee, sitä enemmän se vahvistaa osapuolten osallisuutta. (Karikoski & Tikkala 2017, 94). Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on myös määritelty varhaiskasvatustulaisissa (540/2018) pykälässä 3 varhaiskasvatuksen tavoitteet sekä pykälässä 20. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on siis mahdollisuus mutta myös velvollisuus.

3.3. Päivähoidon aloitusvaiheen käytäntöjä

Uuden päiväkodin aloituksessa on paljon samankaltaisia ilmiöitä ja huolehdittavia asioita kuin uuden perheen aloittaessa varhaiskasvatuksessa. Samat tärkeät asiat korostuvat: päiväkodin käytänteistä kertominen, tilojen esittely, henkilökunnan esittely ja henkilökuntaan tutustuminen, aloituskeskustelu jne. Hyödynämme tässä kappaleessa aloitusvaiheen käytäntöjä suhteessa uuden päiväkodin aloitukseen liittyen.

Lapsen ja vanhemman yhteinen tutustumisjakso on keskeinen, kun lapsi vähitellen aloittaa päivähoidon. Vaiheittainen ja asteittainen siirtyminen kotoa päivähoidon mahdollistaa lapsen jatkuvuuden tunteen säilymisen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.)

Vanhempia osallistava suunnittelu nähdään lapsen sopeutumista edistävänä tekijänä päivähoidon aloitusvaiheessa, jossa lapsi tuo uuteen kasvuympäristöön aiemmin hankitun kokemusmaailmansa. Alle kolmevuotiaan lapsen kokemusmaailman rakentumiselle merkittävimpiä tekijöitä ovat varhaisvuosien vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet, jotka toimivat sopeutumisen tukena siirtymätilanteissa. Onnistunut siirtyminen tukee seuraavien siirtymävaiheiden lisäksi vanhempien ja työntekijöiden välisen kunnioittavan vastavuoroisen suhteen rakentamista. (Karikoski & Tiilikka 2017, 78-79)

Perheen yhteinen prosessi alkaa päivähoitopaikan hakemisella. Usein päivähoitopaikan valintaan vaikuttavat sekä perheen omat, että muiden vanhempien kokemukset päivähoitopaikasta ja henkilökunnasta sekä päivähoitopaikan sijainti. Aloitusvaiheen aktiivisessa suunnittelussa korostuu siirtymän merkityksellisyys (Pyhälä, Karila & Lipponen 2013, 54)

Päivähoidon aloitusvaiheiden tueksi on kehitetty erilaisia pedagogisia työtapoja, joita ovat muun muassa aloituskeskustelu, tutustumiskäynti, tutustumisjakso ja omahoitajuusmenetelmä. Vanhempien kanssa käytävä aloituskeskustelu avaa yleensä vuorovaikutussuhteen päivähoitopaikan henkilökunnan ja vanhempien kanssa. Ilmapiiri ensimmäisessä tapaamisessa olisikin hyvä olla avoin, kyselevä ja ennakkoluuloton (Karikoski & Tiilikka 2017, 80.) Lähtökohtana aloituskeskustelussa on antaa perheelle puheenvuoro lapsesta ja perheestä. Keskustelu käydään hyvissä ajoin ennen päivähoitopaikan aloitusta, jolloin vanhemmille jää aikaa valmistella ja saatella lapsi päivähoitoon. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.)

Joissakin päivähoitopaikoissa on olemassa käytänte, jossa työntekijä vierailee tutustumiskäynnillä perheen kotona. Ajatuksena on, että lapsi saa mahdollisuuden tutustua tulevaan opettajaansa tai hoitajaansa omassa kodissaan, tutussa ympäristössä. (Salminen & Tynninen 2013, 41)

Avoin keskustelu jo ensimmäisellä tapaamisella edesauttaa luottamuksellisen suhteen rakentumisessa. Aloituskeskustelu ja mahdollinen tutustumiskäynti kotona järjestetään vanhempien toiveiden mukaisesti. (Karikoski & Tiilikka 2017, 81)

Vuorovaikutussuhteen luomiselle tärkeää on varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatuskeskustelun käyminen. Jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan ja vanhempien kesken. Tätä suunnitelmaa päivitetään vähintään kerran vuodessa, ja useammin, jos on tarvetta. Keskustelu käydään yleensä siinä vaiheessa, kun päiväkodin aloituksesta on kulunut 2–3 kuukautta. Vanhempana voi valmistautua keskusteluun miettimällä lapsen vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita. Keskusteluun liittyvät lomakkeet ovat yleensä kuntakohtaisia. Yleinen käytäntö on, että vanhemmille tarkoitettu osio annetaan kotiin täytettäväksi ennen keskustelua. (Vanhempainliitto 2019.)

Yhtä lailla kuin lapsi, myös vanhempi tutustuu päiväkodin käytäntöihin ja päiväkodin aikuisiin, jolloin hänen on turvallisempi mieli jättää lapsi hoitoon. Hyvin järjestetty päivähoiton alku tukee kaikkien osapuolten jaksamista, lapsen, vanhemman kuin myös hoitajien. Käytäntöihin tutustuminen tapahtuu joko aloituskeskustelun tai varhaiskasvatuskeskustelun myötä. Päivähoiton aloitus on prosessi, jota yhdessä osallistumalla luodaan. Prosessi etenee ajallisesti ja on muuntuva. (Munter 2001, 57.) Tärkeää on ymmärtää siirtymän tärkeys lapsen ja kasvuympeiristön vastavuoroisena muutos- ja sopeutumisprosessina.

Yhteiskunnallisella tasolla siirtymä- ja muutosprosesseja ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen edistäminen ovat keskeisiä kyseisissä asiakirjoissa. Ta-

voitteena on eheä kasvunpolku elinikäisen kasvun ja oppimisen osana. Siirryttäessä kotoa päivähoidon keskeisiksi siirtymäprosessin tekijöiksi on havaittu päivähoidon henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö, lähtökohtien luominen kasvatuskumppanuudelle sekä lapsen turvallisuuden takaaminen siirtymätilanteissa ja kiintymyssuhteista huolehtiminen (Karikoski & Tiilikka 2017, 77-80.)

Ennen päivähoidon aloitusta suositellaan pienten lasten kohdalla pitkää tutustumisjaksoa, sillä se voi helpottaa erotilannetta (Salminen & Tynnenen 2013, 31) Tutustumisjakson riittävä pituus on noin kaksi viikkoa. Tässä ajassa turvallinen suhde uuteen aikuiseen on mahdollista syntyä. Tutustumisvaiheessa olennaista on vanhempien tai vanhemman mukanaolo. Se mahdollistaa kasvattajien välille luottamuksen rakentumisen, joka heijastuu myös lapselle (Karikoski & Tiilikka 2017, 82)

Joissakin päivähoidopaikoissa on olemassa omahoitajuuskäytäntö. Omahoitajuudella tarkoitetaan ensisijaisessa kasvatusvastuussa olevaa varhaiskasvatuksen opettajaa tai lastenhoitajan tehtävässä toimivaa henkilöä, joka työskentelee lapsen tutustumisvaiheesta lähtien yhteistyössä perheen kanssa ja vastaa kyseisen lapsen asioista. Työtavalla pyritään siihen, että työntekijä toimisi sekä perheen tutustumisvaiheen, että lapsen päivittäisten toimintojen rinnalla. Lapselle nähdään aluksi helpompana kiinnittyä yhteen aikuiseen, johon voi luottaa ja turvautua. Tämän jälkeen omahoitaja auttaa lasta kiinnittymään osaksi pienryhmää sekä myöhemmin suurempaa ryhmää (Karikoski & Tiilikka 2017, 81)

Yhteistyön merkitys korostuu päivähoidon aloitusvaiheessa, jolloin avoimelle keskustelulle, arvostavalle kohtaamiselle sekä luottamuksen rakentamiselle tarjoutuu ainutlaatuinen tilaisuus. Lisäksi vanhemmille tulisi tarjota osallisuuden mahdollisuus lapsen päivähoidon suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33-34)

3.4. Viestinnän merkitys osallisuuden tukena

Viestintä on muuttunut yksisuuntaisesta tiedottamisesta moniulotteiseen vuorovaikutukseen sekä kumppanuuksien luomiseen erilaisten kohderyhmien ja sidosryhmien kanssa. Viestinnän katsotaan olevan yhä enemmän sidoksissa koko organisaation strategian kehittämiseen, uudistamiseen ja todeksi tekemiseen. Kun viestinnän osaamista hyödynnetään, koko organisaation henkilöstön on helpompi sitoutua yhteiseen suuntaan. (Viesti ry 2019.)

Käytännössä yleisin viestintätapa päiväkodissa on lasten tuonti- ja hakutilanteissa vaihdetut tiedot ja kuulumiset. On kertojakohtaista mitä asioita kuulumisissa vaihdetaan. Paljon on myös merkitystä vanhemman ja henkilöstön välisellä suhteella. (Koivunen 2009, 200.) Nopeat jokapäiväiset viestit eivät vaadi erityisemmin suunnittelua tai valmistautumista, vaan ne ovat normaali osa arkea (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 105).

Usein päiväkodissa olevat tiedotteet laaditaan ilmoitustaululle laitettavaksi tai lapsen lokerikkoon jaettavaksi tiedonannoksi. Tällöin tulee muistaa, että tiedotteiden tarkoitus on välittää lukijalle informaatiota, siksi se on sävyltään neutraali ja tosiasiassa pitäytyvä. Tiedotteen esitystapa ja sisältö ovat riippuvaisia siitä kenelle tiedote on kohdennettu. Tiedote on 1–2 sivun pituinen, hyvin jäsenneilty teksti, joka on kieleltään selkeä (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 105).

Yksi tärkeä tiedottamisen tapa on varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Suunnitelmaa tarkennetaan lapsen tarpeiden mukaan säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkö-

kulmien selvittämiseksi. On tärkeää, että sekä huoltajan että henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta otetaan huomioon suunnitelmassa. (Opetushallitus 2018, 10.)

Myös vanhempainilta on yksi tärkeä tiedottamisen tapa. Sen voi järjestää koska tahansa ja keskitetyksi mille porukalle tahansa. Hyvin suunniteltu ja järjestetty vanhempainilta luo vahvan pohjan avoimelle yhteistyölle ja vertaisuudelle. Vuorovaikutteisen ja osallistavan vanhempainillan avulla vanhemmat pääsevät tutustumaan toisiinsa ja heidän on luontevampi toimia lastensa asioissa varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Vanhempainilta voi olla muutakin kuin kokoontuminen, jossa vanhemmille jaetaan informaatiota. Se voi olla yhteinen tutustumis-, keskustelu- ja ideointitilaisuus, jossa vanhemmat ovat aidosti vuorovaikutuksessa opettajan ja toistensa kanssa. (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 105)

On monia vaihtoehtoja, joiden avulla varhaiskasvatuksessa kyetään hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiavälineitä. Ajan kuluessa viestintämahdollisuudet monipuolistuvat, sillä tieto- ja viestintäteknologialla on lyhyt historia varhaiskasvatuksessa. (Hietaranta 2017, 9.) Varhaiskasvatusympäristöä välineistöineen tulee voida muuttaa ajantarpeiden mukaisesti. (Kivelä, Liukkonen & Niemi 2015, 100.)

Vanhempien osallisuutta voidaan tukea esimerkiksi blogin avulla, mikä on myös dokumentoinnin väline. Blogi on verkkosivu, johon tuotetaan sisältöä kirjallisesti, kuvien avulla sekä sinne voidaan tallentaa myös videota ja ääntä. Blogia voidaan tuottaa yhdessä lapsen kanssa ja tällä tavoin harjoitella digitaalisessa ympäristössä toimimista. Vanhemmat pääsevät seuraamaan lapsensa arkea päiväkodeissa ja blogi tukee heidän osallisuuttaan. (Ahonen 2017, 148–149.)

Blogin lisäksi päiväkodeissa voidaan käyttää viestintävälineinä myös muita sosiaalisen median välineitä kuten instagramia, facebookia sekä twitteriä. On päiväkotikohtaista, mitä välineitä käytetään. Varhaiskasvattajan tulee omaksua ajatusmalli, että kyseinen teknologia kehittyy koko ajan. (Hietaranta 2017, 9.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1. Tutkimuksen tavoite

Tutkimuskysymyksemme on, kuinka vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö toteutui uutta päiväkotia avattaessa. Tutkimuksesta saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää tulevaisuudessa avatessa uusia päiväkoteja. Mitkä asiat tulisi huomioida vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja millä tavoin vanhemmat näkevät yhteistyön merkityksen aloittaessa asiakkuutta vasta avatussa päiväkodissa.

Tutkimus toteutettiin kyselynä ja se rajattiin niille vanhemmille, jotka olivat olleet mukana päiväkodin perustamisesta lähtien. Rajausta tarkennettiin vielä siten, että kysely annettiin perheille, jotka ovat aloittaneet päiväkodin asiakkaina elokuussa. Rajaus muodostettiin yhdessä päiväkodin johtajan kanssa. Tutkimuslupaa haettiin ja se saatiin joulukuussa 2019 ja tutkimus aloitettiin tammikuussa 2020. Kyselylomakkeet jaettiin vanhemmille päiväkodin vanhempainillassa tammikuussa 2020.

4.2. Tutkimusympäristö

Toteutimme opinnäytetyön tutkimuksen Uudellamaalla toimivan yksityisen päiväkodin kanssa.

Päiväkodissa on englanninkielisiä ryhmiä, joissa toteutetaan uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista laajaa kaksikielistä varhaiskasvatusta. Tiedepainotteisessa päiväkodissa keskitytään lasten kiinnostuksesta nousseiden luonnon ilmiöiden tutkimiseen ja ihmettelyyn yhdessä lasten kanssa. Alle kolmevuotiaiden tiedekasvatus perustuu aistien käyttämiseen, havaitsemiseen, ihmettelyyn, kyselemiseen, tarinoihin ja satuihin.

Tutkimuksen aloitushetkellä päiväkodissa oli 23 lasta, joista muodostui 3 lapsiryhmää. Lasten ikäjakauma päiväkodissa oli 1-vuotiaasta 4-vuotta täyttäneisiin.

Päiväkodissa työskentelee 6 varhaiskasvattajaa, sekä päiväkodin johtaja. (Päiväkodin johtaja, henkilökohtainen tiedonanto 1.12.2019.)

Syksyllä päiväkodin johtaja ei osallistunut päiväkodin lasten hoitamiseen. Kevästä lähtien päiväkodin johtaja on ollut mukana hoitotoiminnassa. (Päiväkodin johtaja, henkilökohtainen tiedonanto 1.12.2019.)

4.3. Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Lähtökohta vakiintui, kun selvisi, että kysely annetaan 15 vanhemmalle. Perehtyessämme tutkimuskirjallisuuteen koimme, että laadullinen tutkimus sopii tutkimuksemme taustaksi.

Laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, miten sekä millainen. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään ensisijaisesti avoimia kysymyksiä. Myös kyselytutkimuksissa käytetään avoimia kysymyksiä, mutta ne on rajattu jollakin tavalla vastaajan ajatusten suuntaan. Kun vaihtoehtoja ei etukäteen tunneta tarkkaan, avoimet kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia. Avoimille kysymyksille on tyypillistä, että ne houkuttelevat vastaamatta jättämiseen, ne on helppo laatia, mutta työläitä käsitellä, sekä niiden avulla voidaan saada vastauksia, joita ei etukäteen huomatakaan, esimerkiksi uusia hyviä ideoita. Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla aineistoa kerätään vähemmän strukturoidusti kuin määrällisessä tutkimuksessa, ja usein aineisto on tekstimuotoista (Heikkilä 2014, 47-48.)

Laadullista tutkimusta voidaan kuvailla prosessiksi. Kun laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun väline on inhimillinen eli tutkija itse, aineistoon liittyvien tulkintojen ja näkökulmien voidaan katsoa kehittyvän tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessin edetessä. Tämä tarkoittaa, että tutkimustoiminnan ymmärtäminen on myös eräänlainen oppimistapahtuma (Kiviniemi 2018, 74.)

Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä on, että tutkittavien näkökulma on keskeinen, analyysi on aineistolähtöistä, sekä sillä on harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta. Lisäksi laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä on, että tutkijalla ei

ole etukäteen määriteltyjä ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Aineistojen tehtävä on hypoteesin keksiminen ei todistaminen. (Eskola & Suoranta 2005, 25.)

Tutkimukseen osallistuville jaettiin kyselykaavake. Kyselyn idea on yksinkertainen. Kun haluamme tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on järkevää kysyä häneltä. Kysely voi olla esimerkiksi postikysely, jossa lähettäjä olettaa, että vastaajat ovat luku – ja kirjoitustaitoisia. Lisäksi avoimen kyselyn lähettäjä olettaa, että vastaanottajat kykenevät, haluavat tai osaavat ilmaista itseään tarkoittamallaan tavalla kirjallisesti. Kyselyssä vastaamattomuus saattaa nousta merkittäväksikin ja toisaalta postikyselyn avoimet vastaukset saattavat olla kovin niukkasanaisia. Laadullisessa tutkimuksessa vastaamattomuus ei ole ongelma yleistettävyyden kannalta, koska siinä ei ole tarkoitus yleistää. Jos aineisto jää kovin niukaksi - mikä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että tiedonantajalla ei ole kokemusta kyseisestä ilmiöstä tai tiedonantajat eivät osaa ilmaista itseään kirjallisesti – ongelmaksi saattaa muodostua, kertooko tutkimus ylipäättään mitään tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 40.)

Laadullinen tutkimus nousi myös tässä kohden esille, sillä tutkimuksemme tarkoituksena on nostaa esille vanhemmilta nousevaa uutta tietoa, joka auttaisi tulevaisuudessa uusien päiväkotien avauksessa. Tutkimuksen tekoa helpottaa, että tekijät eivät ole työskennelleet kyseisenä päiväkodin avaamisen ajankohtana, joten tutkimuksen tuloksista ei ole ennakko-olettamuksia.

4.4. Aineiston hankinta

Aineiston hankinta alkoi tutkimusluvan myöntämisen jälkeen tammikuussa 2020. Tutkimuslupaa haettiin ja myönnettiin päiväkodin johtajalta. Lisäksi päiväkodin kanssa tehtiin yhteistyösopimus.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa vanhemmilta, jotka ovat olleet päiväkodin asiakkaina päiväkodin avaamisesta lähtien. Päädyimme rajaamaan kyselylomakkeen jakamisen elokuussa aloittaneille perheille, sillä pelkästään heitä oli 15 kappaletta. Lisäksi oli tärkeää ottaa huomioon, että helmikuussa aloittaneita perheitä oli verrattain vähän, vain 4 kappaletta. Elokuussa aloittaneiden palvelun aloituksesta oli kyselyn antamishetkellä ainoastaan puoli vuotta, jonka ajattelimme tutkimuksen kannalta vaikuttavan positiivisesti suhteessa vastausaktiivisuuteen. Kyselyyn osallistuvat perheet rajattiin elokuussa aloittaneisiin sen vuoksi, että syyskuussa aloitusprosessi oli ehtinyt jo pitkälle. Elokuussa aloittaneet pääsivät näkemään koko prosessin. Perheiden valitsemisessa saimme apua päiväkodin johtajalta.

Tutkimuksesta kerrottiin päiväkodin vanhempainillassa tammikuussa 2020, jolloin tutkimukseen osallistuville vanhemmille jaettiin kirjekuori. Kirjekuoressa oli kyselylomake, joka toimi myös vastauslomakkeena (liite 1) saatekirje (liite 2), sekä tutkimuksen lupalappu (liite 3). Ne vanhemmat/huoltajat, jotka eivät olleet vanhempainillassa saivat kirjekuoren postitse. Päiväkodin johtaja postitti kirjekuoret. Vastausaikaa perheillä oli 2 viikkoa. Kyselylomakkeet sekä lupalaput palautettiin hankkimaamme lukolliseen postilaatikkoon, joka sijaitsi päiväkodin aulan infopisteessä.

Valikoimme vanhempainillan tutkimuksen esittämispäiväksi, jotta pääsisimme itse myös esittäytymään ja kertomaan tutkimuksesta sekä kannustamaan vastaamiseen. Lisäksi kerroimme mahdollisuudesta ottaa yhteyttä missä vain tutkimukseen liittyvässä asiassa. Koimme, että tämä sekä vanhempainillassa esittäytyminen saattaisi madaltaa osaltaan kynnystä vastata kyselyyn. Näimme tarpeellisenä myös kertoa vanhempainillassa tutkimuksen eettisyydestä; siitä, että kyselyyn vastataan nimettömästi ja kuinka vastauslomakkeita käsitellään eettisesti ja luottamuksellisesti. Nämä asiat tuotiin tarkasti esille saatekirjeessä sekä vanhempainillassa. Tutkimukseen osallistuville korostettiin vastaamisen olevan vapaaehtoista, eikä se vaikuttaisi mitenkään heidän saamaansa palveluun päivähoidon suhteen.

Kyselyyn päädyttiin myös sen vuoksi, että 15 henkilön haastatteluinen kasvotusten tai puhelimitse olisi ollut haasteellinen ajankäytön suhteen, sekä haastateltavalle että haastattelijalle. Päiväkodin johtaja korosti, että helpoin tapa saada vanhemmilta vastauksia olisi kyselylomakkeen avulla.

Kysymyksiksi nostettiin:

- Mitkä ovat asioita, jotka ovat toimineet vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä päiväkodin avausprosessissa?

- Mitkä asiat ovat olleet puutteellisia vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä päiväkodin avausprosessissa?

- Millä tavoin vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä voisi kehittää uuden päiväkodin avausprosessissa?

Kysymysten kautta kartoitimme vanhempien näkemystä yhteistyön merkityksestä, sekä mitkä asiat ovat toimineet yhteistyössä ja mitkä asiat ovat olleet puutteellisia. Yhtenä opinnäytteen tarkoituksena oli myös tuottaa tietoa, kuinka yhteistyö on toteutunut uutta päiväkotia avattaessa. Opinnäytetyön aihe oli myös organisaation toive. Johdon toiveena oli, että vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä voitaisiin kehittää toimivammaksi opinnäytetyön avulla.

Kyselyn palautti määräaikaan mennessä 5 vastaajaa. Lisäksi 2 vanhemmista otti yhteyttä puhelimen välityksellä, sillä he eivät olleet ehtineet palauttaa lomaketta päiväkodille määräajan puitteissa. Puhelun pohjalta sovittiin aika, jossa vanhemmat vastasivat kyselylomakkeen kysymyksiin ja vastaukset kirjattiin word-tiedostoon tekijöiden koneille. Menettelytapa sopi vastaajille. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi siis 7 vanhempaa. Tämän lisäksi lähetettiin päiväkodin johtajan toimesta muistutusviesti niille vanhemmille, jotka eivät olleet lähettäneet vastauksiaan.

4.5. Aineiston analyysi

Tutkimusaineistoa lähestyimme sisällönanalyysin kautta. Sisällönanalyysin menetelmällä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysi sopii hyvin täysin strukturoimattomankin aineiston analyysiin. Tällä analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysissa saadaan kerätty aineisto kuitenkin vain järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 157.)

Aloitimme lomakkeiden läpikäynnin merkitsemällä kyselylomakkeiden kysymysten vastaukset omiin kohtiinsa, eli mitkä asiat ovat toimineet yhteistyössä ja avauksessa, mitkä asiat olivat puutteellisia avausprosessissa ja yhteistyössä sekä miten yhteistyötä voisi kehittää päiväkodin ja vanhempien välillä. Erillisestä tiedostosta nostimme esille vastausten samankaltaisuuksia eli teemoja. Teemat peilautuivat toisaalta valitsemiemme käsitteiden varhaiskasvatus, osallisuus, vanhempien osallisuus sekä varhaiskasvatusta linjaavien säädösten kanssa. Näiden lisäksi teemoiksi nousi johtajan merkitys varhaiskasvatuksessa, tiedottaminen osana varhaiskasvatusta sekä yleisesti avausprosessi käsitteenä. Käsitteiden avulla tulokset alkoivat hahmottua teemoiksi. Vaikka teemat saattoivat liittyä keskenään, oli niissä selkeitä eroja. Näin ollen ne olivat tulosten esille tuomisen kannalta selkeämpi nostaa viiteen erilliseen teemaan.

Koska kaksi kyselylomaketta käytiin lävitse puhelimen välityksellä, ne kirjattiin erikseen lapulle ylös ja merkittiin samalla tavalla kuin muutkin kyselylomakkeet. Vastaukset kirjattiin ylös erilliseen word-tiedostoon, jonka avulla oli helpompi paikallistaa yhteneväisyyksiä vastausten suhteen. Kyselylomakkeista lähdimme nostamaan esille havaintoja, joiden avulla lähdimme erittelemään niitä osaksi kokonaisuuksia, eli teemoja.

Havaintojen pelkistämisessä voi erottaa kaksi osaa. Ensinnäkin aineistoa tarkastellaan aina vain tietystä teoreettis- metodologisesta näkökulmasta. Aineistoa tar-

kasteltaessa kiinnitetään huomiota vain siihen, mikä on teoreettisen viitekehyyksen ja kulloisenkin kysymyksenasettelun näkökulmasta olennaista, vaikkakin samassa tutkimuksessa aineistoa voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Joka tapauksessa näin analyysin alla oleva tekstimassa tai kuvahavainto pelkistyy hie-man hallittavammaksi määräksi erilaisia "raakahavaintoja". (Alasuutari 2011, 36.) Analyysissa tutkimuksen tulokset peilautuvat jatkuvasti valitsemiimme käsitteisiin. Toisaalta analysointi on jatkuvasti sidoksissa tutkimuskysymykseemme, eli kuinka vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu uutta päiväkotia avatta-essa.

Pelkistämisen toisen vaiheen ideana on edelleen karsia havaintomäärää havain-tojen yhdistämisellä. Erilliset raakahavainnot yhdistetään yhdeksi havainnoksi tai ainakin harvemmaksi havaintojen joukoksi. (Alasuutari 2011, 36.) Silloinkaan kun aineisto koostuu erillisistä tutkimusyksiköistä, vaikkapa yksilöhaastatteluissa, ei argumentaatiota voi rakentaa yksilöiden eroihin eri muuttujien suhteen, ja näi-den erojen tilastollisiin yhteyksiin muihin muuttujiin. (Alasuutari 2011, 35.) Ha-vaintoja pidetään vain johtolankoina, joita jollakin tavalla tulkitsemalla pyritään pääsemään havaintojen taakse (Alasuutari 2011, 40).

Tutkimuksessamme tällä tarkoitetaan sitä, että pyrimme etsimään vanhempien vastauksista enemmänkin yhteneväisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Vastauksia ja aihe-anoja peilattiin keskenään. Kysymyksenasettelu oli pyritty asettelemaan mahdollisimman selkeästi niin, että vanhemmilla olisi mahdollisuus kertoa omin sanoin kokemuksensa. Teoriatausta tukee siis varhaiskasvatuksen, perheiden kanssa tehtävän yhteistyön ja osallisuuden käsitteitä.

Koska pyrimme etsimään yhteneväisyyksiä, eli teemoja, voidaan sisällönanalyy-sin rinnalle nostaa induktiivisen aineiston analyysiin. Induktiivisessa aineistoana-lyysissa edetään yksittäisestä yleiseen. Induktiivisessa analyysissä aineisto pal-jastaa sen, mikä on tutkimuksen kannalta tärkeää. Huomioimme, että tämä saat-taa vaikuttaa käytettyyn teoriapohjaan. Analyysi tiivistää ja selkiyttää aineiston, jotta tutkimustiedosta syntyy mielekäs kokonaisuus. (Hirsjärvi 2009, 164.)

Induktiivinen aineistoanalyysi vahvistui myös tutkimuksesta nousseiden teemojen myötä. Tutkijoina meillä oli lähtökohtaisesti olettamus, että jotkut asiat päiväkodin tekemässä yhteistyössä herättivät vanhemmissa kysymyksiä ja ihmetystä.

Teoreettisen viitekehyksen ja sen sopuinnussa olevan metodin valitseminen on siis tärkeä, kauaskantoinen ratkaisu. Erityisen ongelmalliseksi tämän ratkaisun tekee laadullisessa tutkimuksessa se, että sille on luonteenomaista käänellä ja katsella ilmiötä monelta kantilta, problematisoida ongelmaa jokaista itseltään selvää näkökulmaa. Siksi laadulliselle tutkimukselle on tärkeää kerätä aineistoa, joka tekee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdollisiksi. (Alasuutari 2011, 40.)

Vanhempien vastauksia tarkasteltiin tutkimuskysymyksen kautta. Vastaukset jaettiin yksittäisestä yleiseen. Vastausten teemoittaminen ja näkökulman etsiminen olivat tärkeä osa aineiston analyysissä. Yleisesti voidaan ajatella, että vanhemmilta voi nousta samankaltaisia mielipiteitä suhteessa varhaiskasvatuksen toimintaan ja heidän kanssaan tehtävään yhteistyöhön. Aineiston analyysia määrittämyös paljolti se, kuinka paljon ja minkälaista tietoa nousi esille.

Tuloksissa nousi teemoja, jotka jakautuivat viiteen eri teemaan: tiedottamiseen, henkilöstön toiminta avauksessa, päiväkodin käytännöt, johtajan toiminta avauksessa sekä vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa. Näitä kaikkia viittä teemaa yhdisti tutkimuskysymyksemme. Tulosten esittelyosiossa olemme jakanee tulokset mahdollisimman selkeästi edellisten teemojen alle. On kuitenkin huomattava, että jotkut asiat sopivat moneen eri teemaan. Esimerkiksi tiedottaminen osana avausta liittyy monelta osin myös johtajan toimintaan avauksessa sekä henkilöstön toimintaan avauksessa. Selkeimpänä teemana vastauksissa esille nousi tiedottaminen. Tiedottaminen koettiin toisaalta yhteistyötä haastavana mutta myös sitä lujittavana tekijänä. Vastauksissa tiedottaminen peilautui jokaisen viiden teeman alle, joten tulosten esittelyosiossa se on nostettu omaksi teemaksi, mutta tuloksia on myös jaettu muiden teemojen alle.

Tiedottamisen lisäksi johtajan toiminta avauksessa nousi isoksi teemaksi tulosten perusteella. Vastauksissa johtajan toimintaa on peilattu moniin eri asioihin, esimerkiksi tiedottamiseen, päiväkodin käytäntöihin sekä henkilöstön toimintaan.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi vastauksissa nousi esille vastaajien kehittämissuhteita, jotka on nivottu osaksi jokaista teemaa. Kehittämissuhteet osallisuuden tai uuden päiväkodin avaamisessa on esitetty jokaisen teeman lopussa.

Tutkimuksen tekijöinä olemme pyrkineet erottamaan tuloksissa jokaisen teeman alle mahdollisimman selkeästi sinne sopivia asioita.

5 TULOKSET

5.1. Tiedottaminen

Tutkimuksen perusteella vanhempien mielestä yhtenä suurena haasteena yhteistyölle ja toisaalta joissain kohdissa toimivana tekijänä oli tiedottaminen. Tiedottaminen eri muodoissa nousi jokaisessa kyselylomakkeessa esille. Sen koettiin olevan yksi tärkeimmistä yhteistyötä edistävästä tekijöistä avausprosessissa ja samalla se nähtiin myös osallistavana tekijänä. Tiedottaminen on iso osa päiväkodin arkea ja korostuu erityisesti, kun lapsi aloittaa uudessa päiväkodissa tai ryhmässä tai kun uusi päiväkotikoti avautuu kaikille.

“Tiedotus on kaiken a ja o”.

Päiväkodin avauksessa tiedottaminen nähtiin osin puutteellisena, osin toimivana ja osin asiana, jota olisi voitu kehittää. Kokemukset jakautuivat aika lailla tasaisesti.

“Kommunikointi sähköpostitse johtajan kanssa ja kasvotusten hoitajien kanssa sujui erinomaisesti”.

Ennen päiväkodin aloitusta vanhempien kanssa sovitaan lapsen hoitoon liittyvistä käytänteistä. Käytännön asioiden sopiminen on yleensä päiväkotikohtaista. Yleensä ne koskevat ryhmään liittyviä asioita, lapsen hoitoon liittyviä erityisiä asioita ja päiväkodin käytäntöihin liittyviä asioita. Toisaalta johtajan merkitystä aloitustilanteessa nostettiin tärkeäksi.

“Johtaja oli aina tavoitettavissa sopimuksenteon aikana ja sen jälkeen”.

Johtajan merkitys avaustilanteessa on tärkeä myös vanhemmille, mutta myös henkilöstölle. Johtajan tuki korostuu erityisesti avaamisen aikana, kun kaikki on uutta sekä henkilöstölle, vanhemmille ja heidän lapsilleen. Toisaalta johtajan merkitys voi yli korostua.

“Tiedottaminen jäi selkeästi johtajalle ilman, että sovitaan, miten kokonaisuus hoidetaan”.

Tiedottaminen on osa isompaa kuvaa aloitusprosessissa ja sen jälkeen. Vaikka sen merkitys korostuu uuden päiväkodin avausprosessissa, on tärkeää, että hyvää tiedottamista pyritään jatkamaan edelleen, kun avausprosessi on takana.

“Tiedotus päiväkodin aloitusprosessin jälkeen on ollut puutteellista”.

Puutteellinen tiedottaminen nousi esille monessa vastauslomakkeessa. Siinä toivottiin säännönmukaisuutta ja tärkeää tietoa koskien päiväkodin käytänteitä ja oman lapsen ryhmää ja hoitoa. Vastauksissa korostui, että päiväkodin aloitusprosessin jälkeen vanhemmalle jäi epätietoinen olo esimerkiksi hoitajatilanteesta. Hoitajatilanteen lisäksi vanhemmat olisivat kaivanneet tietoa päiväkodin käytänteistä ja toimintaluovista.

Tiedonkulku on tärkeää myös päiväkodin aloituksessa, joka sekkin koettiin lähtökohtaisesti onnistuneeksi. Vasta päiväkodin arjen alkaessa tiedotus muuttui puutteelliseksi.

“Olisi hyvä, jos keskusteltaisiin yhdessä vanhempien kanssa siitä, mitä myös vanhemmat odottaa päiväkodin henkilökunnalta ja toiminnalta”.

Yhteinen keskustelu nähdään tärkeänä osana vanhempia osallistavana tekijänä. Mikäli heillä ei ole tietoa mitä heiltä odotetaan ja toisaalta päinvastoin, luo se yhteistyönteon puutteelliseksi. Osallisuuden tukeminen alusta asti on yksi tärkeä osa avausta. Väärän tai puutteellisen tiedon jakaminen voi osaltaan suistaa osallisuuden ja yhteistyön väärille raiteille.

“Tiedonkulku päiväkodin lupiin oli puutteellista, minkä vuoksi päiväkotijouduttiin sulkemaan avaamisen jälkeen”.

Vastauksessa viitataan siihen prosessin osaan, jossa päiväkotikiitos oli määrä aueta jo helmikuussa, mutta avaus siirtyi elokuuhun. Vastauksessa nostetaan myös esille, että toimilupien oletettiin olleen kunnossa ja päiväkodin aloituksen valmistu- luvattuna aikana. Käytännön varmuus loi epävarmuutta vastausten mukaan ja kehitysehdotuksena nostettiin tuplavarmistus toimilupiin.

Avointa keskustelua hakutilanteessa nostettiin esille jokaisessa vastauslomak- keessa. Se nähtiin yhtä lailla tärkeäksi viestintäkeinoksi kuin tietojärjestelmän kautta viestiminen. Toisaalta tiedonkulkuun saattoi joskus vaikuttaa myös yhden työntekijän rooli.

“Kysyttäessä joku ei osannut vastata”.

Vastauksissa tuotiin esille myös selkeitä kehittämissuunnitelmia ja kysymyksiä, jotka voisivat auttaa tulevaisuudessa uutta päiväkotia avattaessa.

“Olisiko henkilökunnan ja vanhempien tiedottamisessa hyvä käyttää viestintä- suunnitelmaa, onko päiväkodilla sellainen”.

Kehittämissuunnitelmiksi nousivat myös uusien viestintäkanavien ehdottami- nen sekä vanhan viestintäkanavan toimimattomuuden ja sekavuuden esille- tuonti. Tietojärjestelmä koettiin kuormittavana tekijänä mitä tulee yhteistyön te- kemiseen.

“Tietojärjestelmän tekniset haasteet haastoivat kyllä meidän perheemme päivä- kodin aloitusta”.

Viestintäkanavan selkiyttämistä toivat esille useat vanhemmat. Tarvittava tieto kulkeutui sen kautta hitaasti ja toisaalta liian montaa reittiä. Tiedonkulku sen kautta koettiin ajoittain haasteelliseksi.

Viestintäkanavan kehittämisen lisäksi vastauksissa tuotiin esille uusien viestintä- kanavien mahdollisuus. Useassa vastauslomakkeessa pohdittiin kuinka vanhem-

painyhdistys voisi tukea viestintää päiväkodin ja vanhempien välillä, sekä kehittää päiväkodin toimintaa. Vanhemmat toivat sen tärkeänä tekijänä vanhempien osallistamisessa.

“Vanhempainyhdistys, miten päiväkotitoiminta voisi tukea sen perustamisessa”.

Kehittämissuosituksissa tuotiin esille, että tietoa pitäisi jakaa matalalla kynnyksellä esimerkiksi juuri sijaisten järjestämisestä.

Kaiken kaikkiaan vastauslomakkeista kävi ilmi, että vanhemmat toivoivat entistä aktiivisempaa ja avoimempaa tiedottamista, sekä palautteen keruuta ja siihen reagointia nopeammin. Ennakoiminen avauksen tiedottamisessa koettiin tärkeäksi asiaksi, jossa päiväkodin käytännöt olivat olleet epäselvät ja vajavaiset. Epäselvyyteen ja tiedonsaamisen haastavuuteen liittyivät osaksi tietojärjestelmän haasteet ja toisaalta henkilökunnan haasteena tiedottaa päivittäisistä asioista huoltajien kanssa keskusteltaessa. Yleisesti ottaen vanhemmat toivoivat johdonmukaisempaa tiedottamista, oli siihen käytettävä kanava mikä tahansa.

5.2. Henkilöstön toiminta avauksessa

Yhtenä isona tekijänä vastauslomakkeista nousi henkilöstön merkitys avausprosessissa. Henkilöstön osuutta nostettiin esille sekä osallistavana tekijänä, tärkeänä yhteistyöntekijänä, mutta toisaalta myös haastavana tekijänä esimerkiksi hoitajien ja sijaisten vaihtuvuutena päivittäin.

Vastauksista nousi esille, että henkilöstön osuus hyvän ja rauhallisen aloituksen kannalta on merkittävä. Vanhemmat nostivat esille, kuinka päivittäisellä kanssakäymisellä ja lapsen yksilöllisellä huomioimisella avaus tuntui huomattavasti vähemmän haastavammalta. Lapsen huomioiminen henkilöstön toimesta esimerkiksi tutustumiskäyntien myötä, koettiin yhteistyötä ja osallisuutta helpottavana asiana.

“Lapsi otettiin jo silloin mukaan olemassa olevaan ryhmän toimintaan ja vanhemmalle kerrottiin kattavasti toiminnasta”.

Henkilöstön merkitys nousi tärkeäksi aloituskeskusteluissa, joita käytiin vanhempien kanssa. Keskusteluiden merkitys nousi esille useassa vastauksessa. Niissä nousi esille myös, että vanhemmat kokivat tärkeäksi, kuinka henkilökunta halusi osallistaa heidät osaksi päivittäistä toimintaa.

Kyselyn perusteella osallistaminen vanhempien ja henkilökunnan välillä kaipasi kuitenkin kehittämistä. Vanhemmat eivät tieneet, mitä heiltä odotetaan uutta päiväkotia avattaessa. Esimerkiksi tiedottamisen suhteen vanhemmat toivoivat kanssakäymistä matalalla kynnyksellä.

“Avointa kanssakäymistä olisi hyvä olla matalalla kynnyksellä, mieluummin liikaa kuin liian vähän”.

Kyselyissä nousi esille myös yksittäisten työntekijöiden aktiivisuus ja sen merkitys. Ammattimaisuus ja lapsesta välittäminen nousi esille useassa vastauksessa sen suhteen, kuinka avausprosessissa oli onnistuttu hoitohenkilökunnan suhteen.

“Lapsilähtöisyys heti alussa! Koin että lapseni huomioitiin osana prosessia”.

Vastauksissa nousi esille, että vanhempien kuuntelulla on iso merkitys suhteessa yhteistyön toteutumiseen. Varsinkin päiväkodin avaamisen kannalta se nähtiin tärkeänä osana osallisuuden tukemisessa.

“Koin, että myös minua kuunneltiin henkilökunnan toimesta”.

Yleisesti ottaen koettiin, että lapsen vastaanotto päiväkodin avauksessa oli mallikasta ja vanhemmilla oli luottavainen olo henkilöstön kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyö nähtiin parhaimmillaan helppona ja vaivattomana.

Toisaalta yhteistyö koettiin myös haasteena. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että haastetta loi erityisesti hoitohenkilöstön vaihtuvuus ja lapsiryhmien sekaavuus. Haastetta yhteistyön toteutumiselle loi myös tiedottamisen epäselkeys sekä tieto hoitajatilanteesta ja sen muutoksista. Vastauksissa pohdittiin, kuinka kauan uusi hoitaja olisi ryhmässä tai ylipäänsä päiväkodissa. Henkilöstön tilanne liittyi tiedottamisen haasteisiin; henkilökunnan aktiivisuus tilanteessa koettiin puutteelliseksi.

“Uudet hoitajat eivät esitelleet itseään. En tiennyt kuka lastani tänään hoitaa ja onko hän mahdollisesti huomenna myös paikalla”.

Tiedottaminen henkilökunnan vaihtuvuudesta ja uusista työntekijöistä koettiin kuitenkin osin johtajan vastuupiiriin kuuluvaksi. Vastausten perusteella sijais-tilanteesta kertominen nähtiin päiväkodin johtajan tehtävänä, ei henkilökunnan. Yleisesti ottaen vastauksista nousi esille, että avauksessa haasteena oli, että sijaisia oli liikaa sekä toisaalta se, että moni uusi lapsi aloitti ryhmässä samanaikaisesti. Vastausten perusteella toivottiin aloitukseen hieman porrasteisuutta.

5.3. Päiväkodin käytännöt

Vastauksissa oli nostettu esille päiväkodin avaukseen ja uuden lapsen aloittamiseen liittyviä tärkeitä tekijöitä, kuten: päiväkodin esittelytilaisuudet ja erilaiset tapahtumat, esimerkiksi avoimet ovet ennen virallista aloitusta. Vanhemmat kokivat sen merkittäväksi tekijäksi osana onnistunutta aloitusta sekä osallistavaa yhteistyötä.

“Tutustuminen päiväkotiin onnistui vaivattomasti ja käynnistä jäi tosi positiivinen fiilis”.

Vastauksissa nostettiin esille, kuinka tärkeä osa se oli vanhemmalle, että lapselle. Vanhemmille kerrottiin kattavasti toiminnasta ja tiloja esiteltiin hyvin. Lapselle jäi vanhempien mielestä olo, että heistä oli mukava lähteä kyseiseen päiväkotiin heti sen avaamisesta lähtien.

Positiivisena asiana käytännöissä nostettiin esille päiväkotitilojen selkeys ja siisteys alusta alkaen. Lapsi oli huomioitu yksilöllisesti esimerkiksi lokeropaikan nimikoinnilla ensimmäisestä päivästä lähtien. Lisäksi ryhmätilat oli nimikoitu ja ne oli esitelty vanhemmille. Positiivisena asiana käytännön asioissa nostettiin esille myös tiedottaminen, vaikka se nähtiin osiltaan myös haasteena.

Hoitohenkilökunnan ammattimaisuus lapsen vastaanottamisessa koettiin osallisuutta vahvistavana ja yhteistyötä parantavana tekijänä. Vastauksissa nostettiin esille, kuinka henkilökunta huomioi yksilöllisesti vastaajien lapsia päiväkodin avauksessa.

“Yhteistyö oli helppoa ja vaivatonta”.

Yksi henkilökuntaan liittyvä tekijä käytännöissä on sijaiset ja niiden hankinta. Sijaisten hankinta on ollut iso osa päiväkotien arkea viimeiset vuodet. Työntekijäpula varhaiskasvatuksessa on aiheuttanut sen, että toisinaan päiväkodissa henkilökunnan vaihtuvuus voi olla runsasta. Tämä tuli esille myös yhteistyöpäiväkodin kohdalla.

“Olisi erittäin tärkeää, että vanhemmat aina tietävät kuka hänen lastaan hoitaa”.

Sijaisten hankinta ja heistä kertominen liittyy isona osana muutoksien ennakkointiin ja niistä kertomiseen. Vanhemmat kokivat sijaiskäytännöistä kertomisen kehittämistä vaativana asiana. Vanhemmat kokivat kaipaavansa johdonmukaisuutta ja selkeyttä käytäntöihin sekä tiedonkulkuun.

5.4. Johtajan toiminta avauksessa

Vastauslomakkeissa tuotiin vahvasti esille myös johtajan osuuden merkitys avaamisen aikana. Johtajan osuus nähtiin isossa osassa, oli kyse sitten tiedottamisesta, sijaisten hankinnasta tai toimintalupiin liittyvistä asioista.

“Johtajan olisi tärkeä viestiä vanhemmille niin suullisesti, kuin kirjallisesti päiväkodissa tapahtuvista muutoksista”.

Johtajan merkitys koettiin vahvasti osana päiväkodin arkea ja useissa käännteissä osana päiväkodin avaamisvaihetta. Johtajan ja henkilökunnan yhteistyötä nostettiin myös esille useassa vastauksessa. Yhteistyö koettiin yleisesti ottaen toimivaksi, mutta vastauksissa tuotiin esille myös, kuinka suurin osa tiedottamisvastuusta tuntui jäävän hoitohenkilökunnan vastuulle.

“Nyt taisi jäädä kaikki vastuu työntekijöille viestinnästä ja huolestuneiden vanhempien kohtaamisesta”.

Vaikka päivittäinen viestintä ja vanhempien kohtaaminen henkilökunnan toimesta on osa varhaiskasvatuksen käytänteitä, tuotiin esille myös kehitysehdotuksia johtajan osuudesta varhaiskasvatuksessa. Johtajan toivottiin jatkossa osallistuvan enemmän päivittäiseen hoitotyöhön ja keskittyvän vain yhteen päiväkotiin. Varhaiskasvatuksen johtajalla saattaa olla usein johdettavanaan useampi päiväkoti, mikä haastaa johtajan toimintaa tulevaisuudessa entisestään.

”Johtajan läsnäolo päiväkodilla helpottaisi lasten vanhempien tavoitettavuutta”.

Päiväkodin aloituksessa johtajan osuus korostui entisestään. Johtaja on usein ensimmäinen henkilö henkilökunnasta, jonka vanhempi tapaa. Päiväkodin johtaja oli avauksessa tavoitettavissa joko sähköpostitse, puhelimitse, sekä avoimien ovien esittelytilaisuuksien kautta.

“Johtajan tavoitettavuus oli alussa tärkeässä osassa, erityisesti sopimuksen teossa”.

Kaiken kaikkiaan vastausten perusteella nähtiin, että johtajan tärkein tehtävä on tukea henkilökuntaa, varsinkin avauksessa.

5.5. Vanhempien osallisuus päiväkodin toiminnassa

Neljäntenä teemana vastauslomakkeista nousi esille vanhempien osallisuus päiväkodin avauksessa. Avauksessa olennaista on, että lapsen vanhemmat pääsevät heti osalliseksi päiväkodin toimintaan. Vastauslomakkeissa tuotiin esille, että yhteistyöpäiväkodin avauksessa osallisuutta oli huomioitu vaihtelevasti. Toisaalta osallisuuden teema nousi vahvasti jo tiedottamiseen liittyvissä asioissa, mutta osallisuus teemana askarrutti myös muilla tavoilla vastaajia.

“Vanhempainillassa voisi olla enemmän yhteisten pelisääntöjen sopimista”.

Vanhempainillan merkitys on erityisen tärkeä osa yhteistyötä, kun lapsi aloittaa uudessa päiväkodissa tai ryhmässä. Jokaisella päiväkodilla on erilaiset tavat toteuttaa vanhempainilta, mutta yleensä vanhempainilta järjestetään toimikauden alussa ja vuodenvaihteen alussa. Lisäksi vanhempainiltoja on mahdollista järjestää, kun sille nousee tarve vanhempien mielestä tai esimerkiksi kun johtaja vaihtuu, niin kuin päiväkodin kohdalla oli käynyt. Vanhempainilta on tiedottamisen lisäksi myös tärkeä kanava vanhempien verkostoitumiselle. Se voi olla ensimmäinen kerta, kun ryhmän vanhemmat tapaavat ensimmäistä kertaa. Lisäksi niin kuin vastaajan kommentissa nousi esille, vanhempainilta on tärkeä tekijä yhteisten pelisääntöjen luomiselle tai pohtimisille.

“Vanhempien ideoita olisi voinut hyödyntää enemmän avausprosessissa. Varsinkin kun kaikki vasta tutustuvat toisiinsa sekä päiväkotiin”.

Vanhempien osallisuus on yleisesti ottaen todella tärkeää, jotta lapsen arjesta sekä hoitohenkilökunnan arjesta tulee mutkattomampi. Tuloksissa nousi esille, että vanhempia olisi voinut osallistaa enemmän heti alussa. Osa vastaajista koki jäävänsä etäälle arkisesta toiminnasta ja siihen liittyvästä tiedosta. Tieto saattoi

koskea esimerkiksi lapsen ryhmäkokoja tai ryhmän hoitohenkilökuntaa. Osaltaan tähän vaikutti aiemmin mainittu henkilökunnan vaihtuvuus alusta alkaen. Toisaalta vastaajat toivat esille, että he kaipaisivat mukaan toiminnan kehittämiseen, esimerkiksi vanhempaintoimikunnan organisoinnin muodossa. Myös selkeitä ideoita päivittäiseen osallistumiseen kyseltiin.

“Vanhempien mukaan ottaminen retkille voisi olla hyvä juttu heti alussa. Näin sitä tutustuisi lapsen ryhmään ja päiväkodin toimintaan”.

Edellisen kaltainen ehdotus voidaan nähdä hyvänä kehittämisideana päiväkodin avauksen parantamiseksi. Vaikka avaus itsessään on haastava ja kuormittava henkilökunnalle, voitaisiin osallisuutta tuoda edellisen kaltaisen idean avulla luontevasti päiväkodin arkeen

Osa vanhemmista toi esille päivittäisen keskustelun merkityksen osana yhteistyötä. Se on yksi tärkeä osallisuutta tukeva tekijä vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä.

“Olisi hyvä, jos keskusteltaisiin yhdessä vanhempien kanssa siitä, mitä myös vanhemmat odottaa päiväkodin henkilökunnalta ja toiminnalta”.

Edellisen kaltainen toive vastavuoroisuudesta on hyvä esimerkki kehittämisideasta. Yhteistyö ja vanhempien osallistaminen voi olla toisaalta niinkin yksinkertainen asia kuin kuunteleminen.

Yleisesti ottaen vastauksista kävi ilmi, että vanhempien osallistaminen avauksessa olisi vaatinut enemmän huomiointia henkilökunnalta. Vastauksista nousi selkeitä kehittämisideoita kuten päivittäiseen toimintaan osallistaminen, keskustelu sekä vanhempien kanssa yhdessä ideointi. Yhtenä tärkeänä kehittämisen painopisteenä nähtiin vanhempainilta osana yhdessä tekemistä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössä tutkittiin, kuinka vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu uutta päiväkotia avattaessa. Tulosten perusteella yhteistyön toteutuminen oli monin paikoin vaihtelevaa; toisaalta onnistunutta ja vanhempia osallistavaa. Toisaalta yhteistyö koettiin vanhempien toimesta myös puutteelliseksi ja kehittämistä vaativaksi.

Tulosten perusteella esille nousi viisi eri teemaa: tiedottaminen, henkilöstö osana avausta, käytännöt osana avausta, johtajan merkitys osana avausta sekä vanhempien osallisuus päiväkodin avauksessa.

Tulosten perusteella selkein yhteistyön toteutumista haastava ja toisaalta ajoittain edesauttava tekijä oli tiedottaminen varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välillä. Tiedottamista haastoi moni tekijä, ei pelkästään yksi asia. Kuten Hietaranta (2017) tuo esille, tieto- ja viestintäteknologian käytön lisäämisen haasteena on henkilöstön motivoiminen omassa työssään. Tiedottamista ja sen käyttöönottoa haastaa yksilön motivaatio. Motivaatioon vaikuttavia asioita ovat yksilön ja tilanteen vuorovaikutus, yksilön henkilökohtaiset tarpeet sekä tilanne- ja ympäristötekijät. Yksittäisen varhaiskasvattajan motivoituminen voi haastaa tai kehittää tiedottamista.

Voidaan ajatella, että vastauksissa nousi esille tiedottamisen yksisuuntaisuus; vanhemmat tuntuivat jäävän yksipuolisiksi tiedon vastaanottajiksi ja joissakin tilanteissa myös tiedon saanti oli haastavaa. Kuten Kaskeala ja Kekkonen (2006) toteavat, vanhempien osallistamiseksi täytyy kiinnittää huomiota siihen, millaista tietoa vanhempi saa päivähoidosta ja miten perheiden ääni kuuluu päivähoitossa.

Henkilöstön merkitystä nostettiin esille myös jokaisessa vastauksessa. Jokainen vastaaja koki, että henkilöstön toiminta oli osallistamisen ja yhteistyön kannalta ollut sekä onnistunutta, mutta myös yhteistyötä haastavaa. Yhteistyön kannalta onnistuneeksi tekijäksi nostettiin lasten ja vanhempien vastaanottoa. Henkilöstön

katsottiin huomioivan lapset ja perheet yksilöllisesti. Haasteelliseksi henkilöstön toiminta nostettiin sijaisten suhteen. Vastaajat toivoivat, että sijaiset olisivat tulleet esittäytymään ja että sijaisista olisi ollut tietoa enemmän. Lisäksi yhdessä vastauksessa tuotiin esille, että sijaisia tuntui olevan paljon heti päiväkodin avauksesta lähtien.

Voidaan siis ajatella, että jatkossa uuden päiväkodin avauksessa olisi hyvä pitää mahdollisimman vähän sijaisia, jotta yhteistyö mahdollistuisi saumattomasti. Mikäli sijaisia kuitenkin tarvitaan, niin kuin tulevaisuudessa tällä alalla on, niin sijaisien perehdyttäminen osaksi päiväkotia on tärkeä tekijä yhteistyön onnistumisessa. Lisäksi sijaisprosessi pitäisi olla vanhemmille tiedossa. Vanhemmille on tärkeä tietää, kuka heidän lastansa hoitaa.

Osiltaan päiväkodin avausta hankaloitti myös rakennustekniset asiat, joista aiheutui, että päiväkotia avattiin kahteen otteeseen: helmikuussa ja uudelleen elokuussa. Kyselyiden perusteella tämä ei ollut yhteistyötä suoranaisesti haastava tekijä. Se nostettiin esille tiedottamiseen liittyvänä hankaloittavana asiana. Päiväkodin tilat koettiin alusta saakka toimiviksi ja turvallisiksi omalle lapselle.

Tuloksissa nostettiin esille myös johtajan toiminnan vaikutus avauksessa. Johtajan toiminta koettiin vastausten perusteella tärkeäksi osaksi yhteistyön kannalta. Vastauksissa nostettiin esille, että johtajan merkitys on suuri, oli sitten kyse sopimuksen tekemisestä, henkilöstön tukemisesta tai tiedottamisesta.

Kuten Hujala (2005) tuo esille nykypäivän varhaiskasvatuksen johtajuus koostuu sekä hallinnollisesta johtamisesta ja pedagogisesta johtamisesta. Hujala ym. (2016) korostavatkin että varhaiskasvatuksessa puhutaan sen vuoksi myös jaetusta johtajuudesta. Siinä korostetaan vuorovaikutussuhteita, kun johtajuus siirtyy johtajalta myös henkilökunnalle. Tämä vaatii esimiehen ja alaisten välille luottamusta, yhteistä ymmärrystä ja avoimuutta.

Vastauksissa tuotiin esille, että juuri johtajan ja henkilöstön tehtävien kuvan epäselvyys aiheutti hämmennystä. Muutama vastaaja koki sen aiheuttavan haastetta

yhteistyön sujuvuudessa, esimerkiksi tiedottamisen suhteen. Tehtäväkuvaan ja johtajan läsnäoloon toivottiin parannusta.

Kyselyissä nousi esille myös vanhempien kehittämisideoita osallisuuden ja yhteistyön parantamiseksi. Tämä voidaan ajatella olevan toisaalta vanhempien toimesta halukkuus kehittää osallisuutta ja yhteistyötä.

Kuten Heinonen ym. (2016) tuovat esille, osallisuuden pohja rakentuu vanhempien ja päiväkodin väliselle yhteistyölle ja päiväkodin toimintakulttuurille. Vanhempien tulee saada kokea itsensä tervetulleeksi osaksi päiväkodin arkea. Heille tulee myös välittyä tunne siitä, että heidän yhteistyötään arvostetaan ja pidetään tärkeänä.

Useampi vanhempi nosti vastauksissaan yhteistyön sujuvuuden ja yhdessä suunnittelun asiaksi, jota voisi kehittää uuden päiväkodin avauksessa. Kehittämisideoiden perusteella voidaan ajatella, että vastaajille yhteistyön sujuvuus ja niiden kehittäminen on ollut tärkeä asia. Kuten Repo (2013) tuo esille, varhaiskasvatuksessa osallisuudesta puhuttaessa se ei tarkoita lapsen ja huoltajien oikeutta päättää jokaisesta asiasta, vaan se tarkoittaa vuorovaikutusta, dialogia ja huomioon ottamista niin suunnittelussa, päätöksissä ja toteutuksessa.

Toisaalta sen voi nähdä myös tekijänä, joka ei toteutunut avauksessa. Ideoina nostettiin esille vanhempaintoimikunnan perustaminen ja päiväkodin tuki kyseiseen asiaan. Tämä tuli muutamassa vastauksessa esille. Kuten Turja (2017) tuo esille, osallisuus varhaiskasvatuksessa on paljon pieniä asioita kuten lapsen ja perheen toiveiden kuuntelua, yhteistyötä ja dialogisuutta. Esimerkiksi vanhempaintoimikunnan avulla edellä mainittuja asioita voisi kehittää päiväkodin avauksessa.

Lisäksi osa vanhemmista koki, että päiväkodin johtajan työnkuvan ja saatavuuden selvittäminen auttaisi yhteistyön parantumisessa. Kehittämis ehdotuksena tuotiin esille myös päiväkodinjohtajan mahdollinen aktiivisempi osallistuminen lasten arkeen.

Kehittämisideoissa nousi esille myös tietojärjestelmän kehittäminen, parantaminen tai mahdollinen vaihtaminen johonkin toiseen tietojärjestelmään. Osa kehittämisideoista liittyi myös osaltaan tiedottamiseen. Siihen haluttiin selkeyttä.

Edellä mainittujen kehittämisideoiden lisäksi nousi esille myös yksittäisiä asioita, joita vastaaja oli kokenut haastavana tekijänä osana avausta. Yksittäisinä asioina nostettiin esille epätietoisuus lapsen ryhmäkoon suhteen sekä sijaisten nimien epäselvyys. Vanhemmat toivoivat myös avointa tietoa itse sijaisprosessista.

Tulosten perusteella voidaan ajatella, että vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö uuden päiväkodin avauksessa on todella monimutkainen asia. Se vaatii selkeää toimintaa ja ennen kaikkea suunnitelmaa; työnjakoa henkilöstön kesken. Lisäksi se vaatii avointa ja selkeää tiedottamista sekä henkilökunnan kesken, että edelleen vanhemmille. Tiedottamiskanava nähdään ja nähtiin isona osallistavana tekijänä, joten sen kuuluu toimia ja olla selkeä ja johdonmukainen.

Vastausten perusteella on selvää, että vanhempien osallistaminen uutta päiväkotia avattaessa on tärkeää.

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyöprosessimme eettisyys ja luotettavuus alkoivat aiheen pohdinnasta ja rajauksesta. Tutkimuksen lähtökohtia pohdittiin tutkimuksen alkuvaiheessa siitä näkökulmasta, mitä on jo tutkittu. Meille oli tärkeää, että pyrimme tuomaan mahdollisen uuden näkökulman perheen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Uuden päiväkodin avaamiseen liittyvät asiat kiinnostivat meitä, mikä loi tiedonhankinnan suhteen pienoisen haasteen. Itse avauksesta emme löytäneet tutkimustietoa. Se haastoi meitä tutkimuksen tekijöinä eteenkin tutkimuskysymyksen täsmentämisessä. Koemme, että tuloksista nousi esille tarvittava määrä tietoa ja että tutkimuskysymys täsmentyi tulosten avulla selkeämmäksi.

Eettisyys korostui myös tehtäessä yhteistyösopimusta päiväkodin kanssa, sekä tutkimuslupaa kirjoittaessa. Haimme tutkimuslupaa, koska kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla edellytetään lupa kaikkiin opinnäytteisiin, joissa käsitellään tai kerätään toimialan asiakkaita tai henkilökuntaa koskevia tietoja riippumatta siitä, millä menetelmällä aineistoa hankitaan (Helsingin kaupunki. Tutkimusluvut) Tutkimuslupa myönnettiin päiväkodin johtaja toimesta 01.12.2019. Tutkimuslupamenettelyä kysyttiin ensin organisaation johdosta, josta meidät ohjattiin tekemään tutkimuslupa päiväkodin johtajan kanssa.

Molemmat sopimukset auttoivat meitä peilaamaan omia tarkoituksiperiämme tutkijoina, sekä tarkistamaan aiheitamme kriittisesti ja eettisesti. Kriittisyys kuuluu hyvään tieteelliseen käytäntöön.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa, että tutkijat ja tieteelliset asiantuntijat noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja: rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioimisessa. Lisäksi tulisi soveltaa tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta, tutkimus – ja arviointimenetelmiä sekä toteuttaa tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksensa tuloksia julkaistessaan. Tutkimuksessamme eettisyys korostuu eteenkin tiedonhallinnassa; kuinka kyselyistä saatuja tietoja käsiteltiin ja

kuinka kysely oli suunniteltu. Vanhempainillassa vanhemmille tuotiin selväksi, että heidän nimiään ja tietojaan ei tuotaisi esille tutkimuksen missään vaiheessa. Kerroimme myös, että lopullisessa raportissa heidän esille nostamia asioita tuodaan esille nimettömästi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80)

Vanhempainillassa jaettavaan saatekirjeisiin oli myös kirjattu tarkkaan, mitä tutkimuksessa tutkitaan sekä selostus, miten tutkimus etenee ja mihin se tutkijoina meidät velvoittaa. Vanhemmille tehtiin selväksi koko tutkimusprosessin ajan, että heillä on oikeus keskeyttää prosessi missä kohden vain. Tutkimukseen ei ollut pakko osallistua. Tutkimuksen jokainen vaihe oli suunniteltu niin, että tutkimukseen osallistuvien ei tarvinnut pohtia tutkimuksen luotettavuutta. Korostimme myös tutkittaville, että he voisivat olla yhteydessä meihin, missä vain tutkimuksen vaiheessa.

Tutkimuksessamme eettisyys korostui etenkin tiedonhallinnassa; kuinka kyselyistä saatuja tietoja käsitellään ja kuinka kysely on suunniteltu. Kyselyhaastattelumethodin kohdalla eettisyys nousi vastausten palauttamisessa. Vastauslomakkeita varten oli hankittu päiväkodin lukollinen postilaatikko, johon ainoastaan meillä tutkimuksen tekijöillä oli pääsy. Postilaatikon käytöstä ja sen sijainnista oli informoitu henkilökuntaa sekä vanhempia.

Vastauslomakkeet säilytettiin toisen tutkimuksen tekijän kotona hyvässä lukollisessa säilytyksessä ja ne hävitettiin, kun tiedot oli kirjattu tutkijan koneelle salasanan taakse olevaan tiedostoon. Vanhemmilta saadut lupalaput säilytettiin aina raportin julkaisuun saakka. Raportti on saatavilla yleisesti kaikille halukkaille. Päiväkodin työntekijöille ja tutkimukseen osallistuville ei ole erikseen suunniteltu järjestettävän raportin esittämistilaisuutta. Raportti lähetetään päiväkodin johdolle sekä päiväkodin johtajalle.

Eettisyys korostuu myös raportointiosuudessa. Empiirisessä analyysissä lähdemateriaalia tuottavien henkilöiden eli tiedonantajien tunnistettavuus yksilöinä hävitetään. Tutkimuksessa tutkijan tulee etiikan näkökulmasta aina pitää huolta siitä,

että yksittäistä henkilöä ei tunnisteta, kun taas teoreettisen analyysin argumentointi nojaa juuri yksittäisen väitteen ja esittäjän tunnistamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 67)

Raportointiosuutta oli helppo kirjoittaa eettisestä näkökulmasta. Kirjoittaminen siten, että vastaajaa ei tunnista oli myös helppoa siitäkin syystä, että samanlaiset teemat herättivät vastaajissa pohdintaa. Raportointiosuudessa olemme lainanneet aineistoa tasapuolisesti.

Tutkimuksen tekijöinä olemme olleet vaitiolovelvollisia kaikista tutkimukseen liittyvistä asioista, joista tutkimuskohteena olevat päiväkodin vanhemmat voidaan tunnistaa.

Sekä eettisyyden että luotettavuuden kannalta tärkeä osatekijä oli aineistonkeruumenetelmän valinta. Koimme, että paperisen kyselylomakkeen antaminen oli kaikista paras ratkaisu. Kasvokkain tehdyt haastattelut olisivat olleet liian haastavat järjestää aikataulullisesti sekä vanhemmille, että meille. Webropol-kyselystä luovuttiin tutkimusprosessia suunniteltaessa. Meillä oli myös varhaiskasvatuksessa työskentelyn puolesta kokemus, että internetin kautta lähetettäviin kyselyihin ei juurikaan vastata vanhempien toimesta. Myös päiväkodin johtajan mielipide asiaan tuki päätöstämme tehdä kysely paperiversiona. Koemme voivamme seistä päätöksen takana. Kävimme läpi mahdolliset hyödyt ja haitat, joita kyselyn lähettämisestä voisi koitua.

Prosessin loppuvaiheessa oli tärkeä huomioida tulosten arviointia. Oli tärkeä pitää mielessä, että asiat esitetään oikealla tavalla ja niin kuin tutkimukseen osallistuneet ovat ne esittäneet. Tulosten analysointivaiheessa molemmat pohtivat oliko tutkimuskysymys avautunut vastaajille riittävän hyvin. Toisaalta vanhempainillassa olimme korostaneet ja taustoittaneet tutkimuksen lähtökohtia ja nimenomaan päiväkodin avauksen osuutta tutkimukseen. Paikalla olleiden vanhempien (ja edelleen vastaajien) kanssa käydyn keskustelun pohjalta tutkimuksen tekijöille jäi tunne, että vastaajat tietäisivät mitä tutkimuksessa tutkitaan.

Osan vastaajien vastaukset pohjautuivat kuitenkin pitkälti asioihin, jotka eivät liittyneet itse uuden päiväkodin avaukseen, vaan enemmän yhteistyöhön yleisesti ottaen.

Lisäksi prosessin loppuvaiheessa pohdimme myös vastausten vähyyttä. Tutkimuslomakkeen vastaanotti 15 vanhempaa, mutta takaisin tuli seitsemän. Vastausten vähyyttä voi selittää osin aiheen haasteellisuudella; aukeniko tutkimuskysymys tarpeeksi hyvin osalle vastaajista? Toisaalta osa vastaajista oli selkeästi ymmärtänyt tutkimuskysymyksen, joten aiheen haasteellisuus ei selitä vastausten vähyyttä täysin. Tutkimusprosessin aikana pohdimme myös paljon aineistohankintatapaa; oliko kyselylomake paras mahdollinen keino kerätä tietoa? Ensimmäisen kyselykierroksen jälkeen toteutettiin uusintakyselykierros, jossa vastaamatta jättäneillä vanhemmilla oli mahdollisuus palauttaa lomake sovitua myöhemmin. Pohdimme tuloksia kirjoittaessa, olisiko tässä kohden ollut hyvä toteuttaa kysely haastatteluna joko päiväkodissa paikan päällä tai muualla. Pohdimme haastattelua mahdollisena metodina jo alussa, mutta koimme sen haasteelliseksi tutkimuksen aikataulutuksen kannalta. Jälkeenpäin ajateltuna se olisi saattanut toimia paremmin aineistonkeruumetodina.

Tulosten analysointivaiheessa ja ensimmäisen ohjauskerran jälkeen pohdimme tutkimuskysymystämme ja sitä kautta myös kyselylomakkeissa olleita kysymyksiä. Tutkimuskysymyksen asettaminen oli osittain haastavaa siksi, että käsitelimme kahta isoa käsitettä tutkimuskysymyksessämme: yhteistyötä vanhempien kanssa sekä uuden päiväkodin avausta. Toisaalta niiden käsittely onnistui hyvin keskenään, kun tutkimusprosessi eteni.

Yhteistyö päiväkodin kanssa oli vaivatonta. Päiväkodin johtaja toimi kontakti- sekä tukihenkilönämme jo ideointivaiheesta lähtien. Hän auttoi meitä alkuun tutkimukseen osallistuvien vanhempien valikoinnissa sekä vanhempainillan päivämäärän organisoinnissa. Vanhempainiltaan osallistuminen oli tärkeä osa-alue työskentelyssä. Koimme siihen osallistumisen kannustavan vanhempia vastaamaan. Lisäksi tutkijoiden osallistuminen vanhempainiltaan antoi vanhemmille mahdollisuuden nähdä, kuka tutkimusta tekee ja miksi tekee. Vanhempainiltaan osallistuminen helpotti myös kyselylomakkeiden luovuttamisessa.

8 POHDINTA

8.1. Tutkimuksesta nousutta pohdintaa

Haasteena tutkimuksen tekemisessä oli, että uuden päiväkodin avauksesta oli vähän tutkimustietoa. Vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä on tehty runsaasti opinnäytetöitä sekä pro gradu –tutkimuksia. Oli toisaalta mielekästä lähteä työstämään näkökulmaa, joka tuottaisi mahdollisesti uutta tietoa ja jatkotutkimusaiheita. Opinnäytetyön tekeminen oli tässä mielessä ongelmaratkaisua. Yhteistyökumppanimme toivoi meidän tutkivan, kuinka yhteistyö toteutui uuden päiväkodin avauksessa. Pohdimme, kuinka lähdemme tekemään työtä sellaisesta näkökulmasta, josta ei ollut tehty tutkimusta. Vaihtoehtona oli keskittyä myös yleisesti yhteistyöhön, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa.

Yksi sosionomin (AMK) kompetensseista on, että hän osaa tuottaa ja arvioida tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi. Meille oli tärkeä, että kykenisimme tuottamaan tietoa, joka mahdollisesti auttaisi päiväkoteja kehittämään vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä paremmaksi ja jouhevammaksi. Lisäksi tutkimuksen teossa tiivistyi opintojen aikana kohonnut mielenkiinto tutkia vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. (Sosiaalialan AMK verkosto 2016, 1–2).

Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä pyritään ja on pyritty kehittämään viime vuosina paljon ja selkeästi myös tulosten perusteella vanhemmat haluavat olla aktiivisempi osa varhaiskasvatusta. Myös yhteistyö avauksessa on todella tärkeää. Tutkimuksen tekijöinä meille nousi esille ajatuksia ja kehittämisideoita yhteistyön parantamiseksi. Osa kehittämisideoista oli samankaltaisia kuin mitä vanhemmat toivat esille. Pohdimme tutkimuksen tekijöinä paljon päiväkodin tiedottamista, sillä se aiheutti eniten pohdintaa vanhemmissa. Kehittämis ehdotuksena esille tuotu viestintäsuunnitelma oli mainio ehdotus ja varmasti sellaisen tekeminen selkiyttäisi myös henkilöstön ymmärrystä tiedottamisen tärkeydestä. Viestintäsuunnitelma on tärkeä työkalu esimerkiksi monessa urheiluseurassa. Miksi sellaista ei voisi hyödyntää varhaiskasvatuksen tiedottamisessa? Viestintäsuunni-

telman laatiminen voisi olla myös osaltaan kilpailuvaltti uusien päiväkotien avaamisessa. Vanhemmat pääsisivät suunnittelemaan viestintäsuunnitelmaa yhdessä työntekijöiden kanssa ja näin ollen se osaltaan loisi vanhempien osallisuutta paremmaksi. Uskomme, että suunnitelman teko ei olisi kauhean suuritöinen asia tämän päivän varhaiskasvatuksessa.

Pohdimme myös, kuinka eri tavalla vanhemmat ja henkilöstö kokevat avauksen prosessina. Ammattilaisilla on erilainen näkemys prosessista, vanhemmat katsovat asiaa perheen ja lastensa kautta. Millä tavalla nämä mahdolliset näkemyserot luovat haasteita yhteistyölle. Ylipäänsä lapsen aloittaminen uudessa päiväkodissa on iso muutos, saati sitten kun kyseessä on perheen ensimmäinen lapsi tai monta vastaavanlaisessa tilanteessa olevaa aloittaa samaan aikaan. Miten tällaisia tilanteita voisi helpottaa? Yksi vaihtoehto on mahdolliset kotivierailut. Näissä voisi hyödyntää sosionomin osaamista. Kotivierailujen lisäksi on hyvä muistaa, että päivähoiton aloitukseen on muitakin hyviä työkaluja, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuskeskustelu. Varhaiskasvatuskeskustelu olisi hyvä käydä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen aloitettua hoito. Tällä tavoin voitaisiin hyödyntää myös vanhempien osallistaminen toimintaan. Keskustelussa käydään läpi varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä myös vanhempien toiveita. Olisiko mahdollista, että tässä kohden kerrottaisiin yleisesti päiväkodin käytännöistä esimerkiksi sijaisjärjestelyissä tai retkien suhteen.

Työnjaon merkitys henkilöstön ja johdon välillä on myös olennainen. Mikä kuuluu uuden päiväkodin avauksessa johtajan tehtäviin, mikä taas opettajan tai lastenhoitajan? Kuinka hyvin vanhemmat tietävät johtajan työnkuvan ja onko se edes merkityksellistä onnistuneen yhteistyön kannalta? Avauksessa tehtävä yhteistyö tuntui herättävän paljon kysymyksiä vanhemmissa. Tutkimuksen tekijöinä meillä heräsi tunne, että aina uutta päiväkotia avattaessa olisi hyvä pitää tiedotustilaisuus tai vanhempainilta. Meidän tietoomme ei tullut, että sellaista olisi järjestetty. Esimerkiksi vanhempainilta olisi otollinen tilaisuus käydä läpi, kuinka päiväkodissa erilaiset käytännön asiat on järjestetty. Uuden päiväkodin kohdalla olisi ensiarvoisen tärkeä pitää vanhempainilta heti kun mahdollista.

Yhteistyö avauksessa on tärkeä aihe myös tulevaisuudessa, sillä uusia päiväkoiteja avataan paljon. Tutkijoina meidän tavoitteenamme oli myös luoda tietoa, jonka avulla tulevat päiväkodit voisivat kehittää yhteistyön toteutumista avauksessa paremmaksi. Toivomme että tuloksia voisi hyödyntää tulevaisuudessa, sillä vastaajilta nousi esille paljon sellaisia asioita, joita voi kehittää paremmaksi. Esimerkiksi vanhempien mukaan ottaminen suunnitteluun jo päiväkodin perustamisvaiheessa voisi olla tärkeä tekijä osallisuuden parantamisessa. Päiväkotibarometrin (2019) mukaan vanhempien mahdollisuudet osallistua päiväkodin toimintaan kokonaisuutena ei kyselyn mukaan toteudu kovin hyvin. Esimerkiksi juuri päiväkodin suunnitteluun vain 53% vastaajista koki, että heille ei tarjottu mahdollisuutta. Lisäksi myös 80% vastaajista koki, että heitä ei otettu mukaan päiväkoitympäristön suunnittelussa. Niin kuin edellä on mainittu, on ensisijaisen tärkeää, että vanhemmat otetaan jo heti päiväkodin suunnitteluvaiheessa mukaan toimintaan. Voisiko esimerkiksi yksityiset päiväkodit profiloitua tällaiseen toimintaan?

Tutkijoina meitä askarrutti se, että jos osallisuus on tämän hetken varhaiskasvatukselle tärkeää, kuinka sen toteutuminen saadaan onnistumaan ja toisaalta, kuinka sitä valvotaan? Osallisuutta voi huomioida monella eri tavalla, mutta sen toteutumisesta pitäisi olla selkeä suunnitelma. Voisiko päiväkodeissa tulevaisuudessa olla osallisuusvastaava vai kuuluuko tämä selkeästi päiväkodin johtajan työhön? Herää kuitenkin kysymys onko päiväkodin johtajan mahdollista toteuttaa näin suuritöistä asiaa yksin?

Koska uuden päiväkodin avaus on aina haasteellinen projekti, on tärkeää, että siitä on kokemusta ja prosessissa on tekijöitä, jotka tietävät miten asioita toteutetaan sen edetessä.

Vaikka tutkimuksessa on käsitelty yhteistyötä vanhempien kanssa, on tulevaisuudessa tärkeää huomioida, kuinka myös lapset voitaisiin osallistaa mukaan varhaiskasvatuksen toimintaan heti alusta saakka. Yksi keino tähän olisi lapsen mukaan ottaminen tutustumiskäynnille ja lapsen mielipiteen kysyminen häntä koskevissa asioissa. Lapsen osallistaminen on tärkeää myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kannalta. Lapsen osallistaminen voi tapahtua myös pienten

yksinkertaisten asioiden kautta, esimerkiksi lokeropaikan koristelulla. Lasten huomioiminen aloituksessa tukee myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Uuden päiväkodin avaukseen perehtyminen oli kiintoisaa. Tutkimuksen tekemisen kautta ymmärsi, kuinka pitkä ja monimutkainen prosessi on. Pelkästään lupien ja rakennukseen liittyvien asioiden hoidossa menee paljon aikaa ja selvitystyötä. Lisäksi oma haasteensa on, kun päiväkotia avataan ja henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö lähtee käyntiin. Oli myös mielenkiintoista huomioida kuinka eroavaista yksityisen ja kunnallisen prosessi lopulta oli lupa- ja rakennuskäytännöissä.

8.2. Jatkotutkimusaiheita

Uuden päiväkodin avaamisessa on paljon erilaisia huomioon otettavia asioita. Jos tarkastellaan mahdollisia jatkotutkimusaiheita, nousi yksi aihe selkeästi molemmilla tutkimusentekijöillä mieleen; päiväkodin johtajan rooli avausprosessissa. Aihetta voisi tutkia joko haastatellen vanhempia ja tiedustellen heidän kokemuksiaan, kuinka päiväkodin johtaja tukee ja edesauttaa avausprosessia, sekä minkälainen rooli päiväkodin johtajalla on päiväkodin avausprosessissa.

Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla tiedottaminen uuden päiväkodin avausprosessissa. Aihe olisi tärkeä ja se on paljon puhuttava varmasti useammassa päiväkodissa ja eteenkin päiväkodin avausprosessissa. Lisäksi vanhemmat toivat esille kyselyissämme, että tiedottaminen oli yksi iso haaste ja se oli puutteellista päiväkodin avausprosessissa. Tiedottamisessa voisi toisaalta keskittyä ihan yleisesti, eikä sen tarvitsisi välttämättä koskea juuri avausprosessia. Yksi hyvä aihealue voisi olla viestintäsuunnitelman laatiminen päiväkodille.

Jos kuitenkin tarkasteltaisiin avausprosessia, olisi hyvä keskittyä juuri tiedottamiseen, sillä se korostui jokaisen vanhemman kyselylomakkeessa.

8.3. Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessimme alkoi keväällä 2018 aiheen pohdinnalla. Molemmille oli tärkeä tehdä opinnäytetyö vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa, sillä aihe oli askarruttanut molempia työelämässä lähellä. Lisäksi olimme kokeneet sen tärkeäksi työkaluksi osana päivittäistä työtä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytteen ideointi alkoi samana keväänä yhdessä päiväkodin kanssa. Syksyllä yhteistyökumppaniksi valikoitui ja samalla myös aihe ja näkökulma tarkentuivat yhteistyöhön vanhempien kanssa uuden päiväkodin avausprosessissa. Opinnäytetyösuunnitelma esiteltäessä jouduimme pohtimaan näkökulmaa uudelleen; olisiko kuitenkin järkevämpää pohtia yleisesti kuinka vanhempi kokee lapsensa päiväkotialoituksen ja kuinka yhteistyötä tehdään päiväkodin ja huoltajan välillä. (Sosiaalialan AMK verkosto 2016, 1–2). Ammatillisesti oli tärkeä pohtia tätä ratkaisua. Päädyimme kuitenkin pitäytymään alkuperäisessä ideassa, joka sai myös kannatusta päiväkodin johdolta. Ammatillisesti oli tärkeä huomioida yhteistyökumppanin toive asiassa.

Tutkimusprosessi auttoi ymmärtämään, kuinka tärkeää uuden päiväkodin avauksessa on tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. Sen toteutuminen osaltaan auttaa perheiden kasvatusyhteistyön sekä yhteisöllisyyden muodostumista. Yhteistyön tekeminen vanhempien kanssa on yksi tärkeimmistä varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisalueista. Oikea-aikainen ja vahva yhteistyö tukee perheen ja lapsen sitoutumista varhaiskasvatukseen. Lisäksi se tukee myös varhaiskasvatuksen sosionomin ja työyhteisön työskentelyä.

Opinnäytetyön tekeminen päiväkodin avauksesta auttoi meitä ymmärtämään ja sisäistämään yhteistyön merkitystä entistä enemmän. Lisäksi prosessi auttoi meitä jäsentämään missä asioissa tulisi olla erityisen huolellinen. Erityisesti vanhemmille tiedottaminen nousi molemmille prosessin aikana tärkeäksi asiaksi. Kokeemme, että työskentelee sitä missä paikassa tahansa, on asioista tiedottaminen todella iso luottamuksen tekijä asiakassuhteessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana pohdimme paljon sosionomin kompetensseja ja erityisesti asiakastyön osaamisaluetta. Tästä osa-alueesta meille nousi esille, että sosionomin tulisi osata luoda ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen sekä arvioida asiakkaan palvelutarpeita. (Sosiaalialan AMK verkosto 2016, 1–2).

Juuri vuorovaikutus on tärkeä osa yhteistyön toteutumisessa. Varhaiskasvatuksen sosionomi kohtaa työssään erilaisia asiakkaita ja heillä on erilaisia toiveita. On ensiarvoisen tärkeää, että varhaiskasvattaja osaa keskittyä kuuntelemaan jokaisen vanhemman ja perheen toiveita yksilöllisen hoidon suhteen (Sosionomi varhaiskasvatuksessa 15.3.2019)

Sosionomi osaa tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita, asiakasryhmiä ja yhteisöjä (Sosiaalialan AMK verkosto 2016, 1–2).

Tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina koemme, että vanhempien osallistaminen on todella iso osa varhaiskasvatuksen kehitystä. Osallisuuden kehittämiseen tarvitaan kuitenkin vahvaa yhteistyötä ja varhaiskasvattajan ohjausta heti alkumetreistä. Toisaalta on tärkeä tiedostaa, että jokainen vanhempi on erilainen osallistuja. Kaikki eivät halua osallistua yhtä paljon kuin toiset. Tärkeää on kuitenkin luoda yhdessä yksilölliset tavoitteet yhteistyölle.

Opinnäyteprosessin aikana pohdimme myös muita sosionomin osaamisalueita. Opinnäytetyön aihe sai meidät pohtimaan kriittisesti varhaiskasvatuksen nykytilaa ja tulevaisuutta. Pohdimme, kuinka tulevaisuudessa resurssit riittävät toteuttamaan laadukasta yhteistyötä ja osallistamaan vanhempia alusta asti. Työvoimapula ja työn haastavuuden lisääntyminen ovat olleet haaste jo pitkään ja näkymät eivät ole hyvät. Opinnäytettä tehdessämme pohdimme, kuinka paljon henkilöstö on saanut tukea ja ohjeistusta sekä koulutusta uuden päiväkodin avauksessa. Avaus on prosessina aina varsin raskas ja pitkä, varsinkin kun ottaa huomioon muutokset yhteistyöpäiväkodissa tapahtuneissa tilanteissa.

Pohdimme myös, että varhaiskasvatuksen sosionomilta vaaditaan runsaasti eri osa-alueiden osaamista, mutta kuinka paljon työssä tuetaan muutosten keskellä? Tutkimuksen tulosten perusteella esimerkiksi yhteistyön toteutuminen vanhempien kanssa on ollut haasteellista. Yhteistyön tekeminen vaatii jatkuvaa pohdintaa, arviointia ja suunnittelua. Sen lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomin on huolehdittava monista muista asioista.

Koimme kasvaneemme tulevina ammattilaisina. Lisäksi opinnäytetyöprosessi sai meidät pohtimaan missä asioissa meidän tulisi haastaa itseämme enemmän. Eritoten koimme saavamme opinnäytetyöprosessin kautta tietoa, mitä asioita tulisi ottaa huomioon, kun vanhempien kanssa tehdään yhteistyötä ja mitä se tarkoittaa omassa oppimisessa.

LÄHTEET

- Ahonen, Liisa. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Alasuutari, Pertti. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.
- Alikoski, Risto; Hakonen, Marika. & Viitasalo, Jari. 2016. Yritystoiminnan taitajaksi. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 15.6.2019. Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksessa. Kompetenssit ja ammatillinen osaaminen varhaiskasvatuksessa. Viitattu 18.11.2019 https://diagiologi.diak.fi/wp-content/uploads/sites/8/2019/05/Varhaiskasvatuksen_sosionomi_15032019_LOPPUESITYS.pdf
- Elo, S. & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing 62 (1), 107–115
- Eskola, Jari. & Suoranta, Juha. (2005) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.
- Haukijärvi, Noora; Kangas, Anna; Knuutila, Henna; Leino-Richert, Ellinoora; & Teirasvuo, Nina. 2014. Tavoitteena aktiivinen ja työelämälähtöinen oppiminen. Turku: Suomen Yliopistopaino Oy.
- HE 40/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liitettäväksi laeiksi. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_40+2018.pdf
- Heikkilä, Tarja. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Heinonen, Hanna; Iivonen, Esa; Korhonen, Merja; Lahtinen, Nina; Muuronen, Kaisu; Semi, Ritva & Siimes, Ulla. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helminen, Jari. 16.9.2019. Varhaiskasvatuksen sosionomeja tarvitaan. Artikkel. Dialogi. Saatavilla: <https://dialogi.diak.fi/2019/06/10/varhaiskasvatuksen-sosionomeja-tarvitaan/>
- Helsingin kaupunki. 2018. Ohje yksityiselle palveluntuottajalle päiväkodin tai ryhmäperhepäiväkodin perustamiseen. Kasvatuksen ja opetuksen toimiala. Varhaiskasvatus ja esiopetus. Yksityinen varhaiskasvatus. Viitattu 12.5.2020. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja->

- koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/Yksityinen/Ohje-yksityiselle-palveluntuottajille2018.pdf
- Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. (2019). https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsinki_Vasu_FI.pdf Saatavilla 03.03.2020
- Hietaranta, Visa. 2017. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä varhaiskasvatus. Seinäjoki. VK Koulutuspalvelut.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. Osin uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hujala, Eeva. 2005. Johtamisen suunta – hallinnoinnista pedagogiseen johtamiseen. Lastentarha 5 (68) 50-53.
- Hujala, Eeva; Heikka, J. & Halttunen, L. 2016. Johtajuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 289, 293–297, 301. Toim. Hujala, Eeva. & Turja, L. Juva. PS-kustannus.
- Hujala, Eeva; Puroila, Anna-Maija; Parrila, Sanna & Nivala, Veikko. (2007). Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hujala, Eeva & Turja, Leena. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Isola, Anna-Maria; Kaartinen, Heidi; Leemann, Lars; Lääperi, Raija; Schneider, Taina; Valtari, Salla; Keto-Tokoi, Anna. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpöytä 33/2017. Juvenes Print. Viitattu 3.5.2020 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Järvinen, Mervi; Laine, Anna & Hellman-Suominen, Kirsi. (2009). Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kajaanin kaupunki. 2018. Viitattu 12.5.2020. Yksityisen päiväkodin perustaminen. Viitattu 3.5.2020 http://www.kajaani.fi/sites/default/files/yksityisen_paivakodin_perustaminen.pdf
- Kananoja, Aulikki; Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo. 2011. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma.
- Karikoski, Hannele. & Tiilikka, Aila. 2017. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 77–92.

- Karila, Kirsti; Harju-Luukkainen, Heidi; Juntunen, Armi; Kainulainen, Sakari; Kaulio-Kuikka, Kati; Mattila, Virpi; Rantala, Krister; Ropponen, Markus; Rouhiainen-Valo, Tuula; Sirén-Aura, Monika; Goman, Jani; Mustonen, Kirsi; & Nylund-Smeds, Ann-Sofie. 2013. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa. Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Korkeakoulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 7:2013. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvosto. Viitattu https://karvi.fi/app/uploads/2014/09/KKA_0713.pdf
- Karila, Kirsti; Kosonen, Tuomas & Järvenkallas, Satu. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Karila, Kirsti; Lipponen, Lasse & Pyhältö, Kirsi, 2013. Siirtymät varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen haasteena. Teoksessa Karila, K; Lipponen, L & Pyhältö, K. (toim.) Päiväkodista peruskouluun. Siirtymät varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja peruskoulun rajapinnoilla. Raportit ja selvitykset 2013:17. Helsinki. Opetushallitus, 53-54.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kaskeala, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa. 2012. Niin ainutlaatuinen- Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sosiaali- ja terveysalan kehittämis- ja tutkimuskeskus. Juvenes Print. Tampere.
- Kivelä, Niina; Liukkonen, Tiina. & Niemi, Anneli. 2015. Kasvun ja hoidon osaaja. Helsinki. Sanoma Pro Oy.
- Kiviniemi, Kari. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa. Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus. 74.

- Kyllästinen, Elina. (2018) Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa. Kysely-tutkimus vanhemmille. (Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan AMK-tutkinto.) Saattavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150823/Kyllastinen_Elina.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Laituri, Hanna; & Tuominen, Meri. (2015) Yhteistyö vanhempien kanssa päiväkodin toiminnan perustana. (Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan AMK-tutkinto.) Saattavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101387/Tuominen_Meri.pdf?sequence=1
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/ 504. Finlex. Viitattu 13.8.20. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020504>
- Lundán, Arja. 2012. Konstit vähissä? - Ratkaisuja haastaviin kasvatustilanteisiin. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Manninen, Susanna; Mikkola, Pilvi. (2014) Vanhempien läsnäolon mahdollistaminen päiväkodin arjessa. (Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan AMK-tutkinto.) Viitattu 14.5.2020: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72598/Manninen_Mikkola.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Marttila, Marjaana. 2016. Sosiaaliohjaus varhaiskasvatustyössä. Helminen, Jari. (toim) Sosiaaliohjaus - lähtökohtia ja käytäntöjä. Edita. Helsinki 56-70.
- Monimuotoiset perheet i.a. Monimuotoisten perheiden kohtaaminen. Viitattu 23.4.2020. <https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/kohtaaminen/> Tuloste tekijän hallussa.
- Munter, Hilikka. 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa: Helenius, Aili.; Karila, Kirsti; Munter, Hilikka; Mäntynen, Pirkko. & Siren-Tiusanen, Helena. (toim.) Pienet päivähoitossa: Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. 1. painos. Helsinki: WSOY, 35–63.
- Mykkänen, J. & Böök, M-L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino.

- Määttä, Paula & Rantala, Anja. 2010. Tavallisen erityinen lapsi onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomassa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Niemi, Terttu; Nietosvuori, Leena. & Virikko, Helena. Hyvinvointialan viestintä, Helsinki, Edita Prima.
- Nivala, Veija. 2002. Pedagoginen johtajuus - näkökulmia koulun ja kodin substanssijohtamiseen. Kasvatus 33 (2), 188-189. Viitattu 18.5.2020 <http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/33/2/pedagogi.pdf>
- Opetusalan ammattijärjestö, 2020. Mitä opettajan työ on varhaiskasvatuksessa. Viitattu 13.5.2020 <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>
- Onnismaa, E-L. 2010. Lapsi, lapsuus ja perhe varhaiskasvatusasiakirjoissa 1967– 1999. Tutkimuksia 313. Opettajakoulutuslaitos. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Helsinki: Yliopistopaino.
- Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Saatavilla 5.11.19 <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2018>
- Päiväkotibarometri 2019. Kurahousupuheesta kohti aitoa osallisuutta. Päiväkotilasten vanhempien näkemyksiä osallisuudesta ja kodin ja päiväkodin yhteistyöstä. <https://vanhempainliitto.fi/artikkelit/paivakotibarometri-2019/>
- Repo, Laura. 2013. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Rönkkö, Leena & Rytönen, Timo. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro.
- Salminen, Eija & Tynnenen, Kirsi. 2013. Omahoitajana päiväkodissa: omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Saarijärvi: Pedatieto Oy.
- Sosiaalialan AMK-verkosto 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Saatavilla 03.03.2020 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>

- STM 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.11.2019
- STM 2019. Ensi vuosikymmenellä emme enää tiedä mikä perhe on. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410845/ensi-vuosikymmenella-emme-ena-tieda-mika-perhe-on Viitattu 23.4.2020
- Tanneraho, Maija. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144115/Maija_Tanneraho_PG_2014.pdf?sequence=1 Viitattu 15.11.2019
- Tehy 2019. Varhaiskasvatuksen ABC. Tehyn julkaisusarja. Saatavilla 13.5.2020 https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2019/2019_varhaiskasvatuksen_abc_id_14351.pdf
- Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turja, Leena. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Hujala, Eeva & Turja, L. (toim.) varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus. 38-55.
- Vanhempainliitto 2017. Luokan vanhempaintiimi. Esite. Viitattu 15.5.2020. <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/08/Luokan-vanhempaintiimi-esite-2017.pdf>
- Varhaiskasvatuslaki 13.1.2018 540/2018. Finlex. Viitattu 15.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Venninen, Tuulikki; Leinonen, Jonna; Rautavaara-Hämäläinen, Maija & Purola, Karoliina. 2011. Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. SOCCA. Työpapereita 2011:2. Saatavilla 14.5.2020 http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivako-deissa_2011.pdf

- Vanhempainliitto. 2019. Päiväkoti alkaa, tervetuloa! - opas varhaiskasvatukseen siirtyvän lapsen vanhemmille. https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2019/08/PAIVAKOTI-ALKAA_opas_verkko.pdf Viitattu 13.5.2020
- Viesti ry 2019. Viestintä ammattina. <https://www.viesti.fi/viestinta-ammattina/> Viitattu 15.5.2020.
- Vlasov, Janniina; Salminen, Jenni; Repo, Laura; Karila, Kirsti; Kinnunen, Susanna; Mattila, Virpi; Nukarinen, Thomas; Parrila, Sanna & Sulonen, Hanna. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. KARVI. Julkaisut 24:18. Juvenes print.
- Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <Http://tampub.uta.fi/bit-stream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>. Viitattu 13.11.2019

LIITE 1. Tutkimuksen vastauslomake

Täytetään nimettömänä.

Mitkä ovat asioita, jotka ovat toimineet vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä uuden päiväkodin avausprosessissa?

Mitkä asiat ovat olleet puutteellisia vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä uuden päiväkodin avausprosessissa?

Millä tavoin vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä voisi kehittää uuden päiväkodin avausprosessissa?

LIITE 2. Saatekirje

30.1.2020

Saatekirje tutkimukseen osallistuville vanhemmille

Teemme tutkimusta kuinka vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö toteutui uuden päiväkodin avausprosessissa. Tutkimuksemme keskittyy nimenomaan uuden päiväkodin avaamiseen liittyvään tematiikkaan ja kysymyksiin. Tutkimuksen osallistujat on rajattu niihin vanhempiin, joiden lapsi/lapset on/ovat aloittaneet päiväkodissa elokuussa. Tämä tutkimusteknisistä syistä johtuen.

Tutkimusta varten teille on jaettu kirjekuoreen tutkimukseen suostumuslappu sekä vastauslomake. Sekä suostumuslappu ja vastauslomake palautetaan päiväkodissa sijaitsevaan lukolliseen postilaatikkoon. Ainoastaan tutkimuksen tekijöillä on pääsy postilaatikkoon.

Tutkimuksen ajankohta tapahtuu 30.1.2020 – 14.2.2020. Tämän jälkeen vastaukset käydään läpi ja ne kirjataan opinnäytetyöraporttiin. Mikäli vastauslomakkeenne ei ehdi viimeiseen palautuspäivään mennessä, olkaa rohkeasti yhteydessä meihin. Jokainen vastaus on tärkeä.

Vastaaminen suoritetaan nimettömästi, eli vastauslomakkeeseen ei tarvitse laittaa omaa nimeään, eikä varsinkaan lapsen nimeä. Tutkimus on eettisesti luotettava, vastauksianne ei luovuteta henkilökunnan tai muiden vastaavien tietoon. Raportin valmistuttua vastauslomakkeenne hävitetään tietoturvasyistä. Vastauksianne esitetään nimettömästi opinnäytetyön raporttiosiossa, joka julkaistaan lokakuussa 2020.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta toivomme runsasta vastausintoa. Tutkimuksen tuloksien eli teidän vastauksienne avulla on tarkoitus tulevaisuudessa parantaa uuden päiväkodin aloitustilanteita sekä päiväkodin ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Mikäli tutkimuksesta on kysyttävää, olkaa rohkeasti yhteydessä meihin

Ystävällisin terveisin

Tuukka Terho

sosionomi-opiskelija

Diakonia- ammattikorkeakoulu
koulu

040-7317267

tuukka.terho@student.diak.fi

Maria Huhta

sosionomi-opiskelija/

Diakonia ammattikorkea-
040 - 7706258

maria.huhta@student.diak.fi

LIITE 3. Tutkimuslupapyyntö

Pyydämme, että annat luvan käyttää kyselyn vastauksia tutkimuskäytössä. Vastaukset käsitellään tutkimuksen kaikissa vaiheissa luottamuksellisesti ja nimettömänä.

Annan luvan käyttää vastauksiani tutkimustarkoitukseen.

Päivämäärä ja paikka: _____

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____